HELME VALLA ARENGUKAVA

2010-2025

Helme 2014

Sisukord

1 Sissejuhatus ... 5
1.1 Seos teiste arengudokumentidega ... 6
2 Helme valla hetkeolukorra analüüs ... 10
2.1 Geograafiline paiknemine ja ajalugu ... 10
2.1.1 Asukoht ... 10
2.1.2 Ajalooline kujunemine ... 10
2.2 Valla haldusjaotus ja rahvastik ... 12
2.2.1 Helme valla haldusjaotus ... 12
2.2.2 Rahvastik ... 12
2.3 Loodus ja keskkond ... 15
2.3.1 Maastik ja loodusvarad ... 15
2.3.2 Kaitstavad loodusobjektid ... 21
2.3.3 Jäätmemajandus ja keskkonnakaitse ... 21
2.3.4 Haljastus ja heakord ... 23
2.4 Ettevõtlus ... 23
2.5 Turism ... 25
2.6 Haridus ... 27
2.6.1 Alusharidus ... 31
2.6.2 Põhi- ja keskharidus ... 33
2.6.3 Huviharidus ja noorsootöö ... 34
2.6.4 Kutseharidus ... 34
2.7 Kultuur ... 35
2.7.1 Raamatukogud ... 35
2.7.2 Rahvamajad ja päevakeskused ... 36
2.7.3 Muuseumid ... 37
2.8 Sport ... 38
2.9 Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne ... 40
2.9.1 Tervishoid ... 40
2.9.2 Sotsiaalhoolekanne ... 40
2.10 Turvalisus ja politsei ... 42
2.11 Tehniline infrastruktuur ... 43

2.11.1 Maa ja hooned ... 43
2.11.2 Teedevõrk ... 46
2.11.3 Vesi ja kanalisatsioon ... 47
2.11.4 Katlamajad ... 48
2.11.5 Elekter ... 49
2.11.6 Post ja side ... 49
2.12 Sõprussidemed ja koostöö ... 49
2.12.1 Külaliikumine ... 49
2.12.2 Koostöö omavalitsustega ... 50
2.13 Helme valla juhtimine ... 50
2.13.1 Volikogu ... 50
2.13.2 Vallavalitsus ... 50
2.13.3 Valla osalemine äriühingutes, MTÜdes ja SA-des ... 52
2.13.4 Valla eelarve ... 53
3 Helme valla arenguperspektiivid ... 57
3.1 Helme valla hetkeolukorra SWOT-analüüs ... 57
3.2 Helme valla arenguperspektiivide kirjeldus ... 58
4 Helme valla arengustrateegia aastani 2025 ... 60
4.1 Helme valla visioon 2025 ... 60
4.2 Valdkondlikud arengueesmärgid ning nende saavutamise vahendid ... 61
4.2.1 Keskkonna valdkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 61
4.2.2 Ettevõtlusvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 61
4.2.3 Turismivaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 61
4.2.4 Haridusvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 63
4.2.5 Kultuuri- ja spordivaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 63
4.2.6 Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 64
4.2.7 Turvalisusvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 65
4.2.8 Infrastruktuurivaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 65
4.2.9 Koostöövaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid ... 66
5 Helme valla tegevuskava ... 66
5.1 Tegevuskava koostamise põhimõtted ... 66
5.2 Tegevuskava aastateks 2010-2025 ... 67
5.2.1 Keskkond ja loodushoid ... 67
5.2.2 Ettevõtlus ... 68

5.2.3 Turism ... 68
5.2.4 Haridus ... 70
5.2.5 Kultuur ja sport ... 71
5.2.6 Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid ... 72
5.2.7 Turvalisus ... 72
5.2.8 Infrastruktuur ... 73
5.2.9 Koostöö ... 74
6 Arengukava elluviimise seire ... 75
Lisad ... 77
Lisa 1. Helme valla investeeringute kava 2015- 2020 ... 77
Lisa 2. Sotsiaaltoetuste maksmine Helme vallas 2010-2014 ... 79
Lisa 3. Saadud välistoetused 2009-2014 ... 82
Lisa 4. Helme valla eelarve 2011-2014 ... 83

1 Sissejuhatus

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37-le peab igal vallal või linnal olema arengukava. Arengukava on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärke määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele. Mis tahes eelarveaastal peab kehtiv arengukava hõlmama vähemalt kolme eelseisvat eelarveaastat. Kui vallal või linnal on pikemaajalisi varalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks, peab arengukava olema nimetatud varalisi kohustusi käsitlevas osas kavandatud selleks perioodiks. Hiljemalt iga aasta 1. oktoobriks vaatab volikogu läbi valla või linna arengukava ja võtab vastu otsuse selle täitmise ja vajadusel muutmise kohta. Arengukava on aluseks valla- või linnaeelarve koostamisele, investeeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisele, sõltumata nende allikast, laenude võtmisele, kapitalirendi kasutamisele ja võlakirjade emiteerimisele. Arengukava vastuvõtmine ja muutmine kuulub volikogu pädevusse.

Seni kehtinud Helme valla arengukava vaadati üle ja täiendati 2009. aasta novembris Norra ja EMP finantsmehhanismide poolt finantseeritud projekti „Tõrva linna, Helme ja Põdrala valla ühinemise ettevalmistamine“ raames. Kuna esialgselt planeeritud ühinemine Helme valla ja Tõrva linnaga jäi toimumata, siis asendus ühise arengukava koostamine kõigi kolme projektis osaleva omavalitsuse arengukavade uuendamise ja täiendamisega. Ajavahemikul november 2009 kuni märts 2010 toimus Helme valla arengukava täiendamiseks seitse koosolekut, kus osalesid vallavalitsuse töötajad, volikogu liikmed, volikogu komisjonide liikmed ning erinevate valdkondade spetsialistid. Arutelusid viis läbi ning arengukava täiendamist koordineeris Alphex OÜ.

Arengukava täiendamise käigus töötati välja uus arengukava ülesehitus, sama struktuur võeti aluseks ka Põdrala valla ja Tõrva linna arengukavade koostamisel.

Käesolevat arengukava täiendati ja parendati Helme valla volikogu poolt moodustatud komisjonide poolt septembris, oktoobris ja täiendavaid parandusi tehti ka veel 12. novembril eelarve ja majanduskomisjoni ning haridus ja kultuuri komisjoni ühisel istungil. Arengukava on koostatud aastani 2025, tegevuskava ja investeeringute kava on koostatud aastateks 2014-2018.

Helme valla arengukava täiendamisest võtsid osa kõik Helme valla volikogu alaliste komisjonide liikmed ja Helme Vallavalitsuse töötajad.

1.1 Seos teiste arengudokumentidega

Helme valla arengukava on seotud valla asutuste arengukavade, eri valdkondi reguleerivate arengudokumentide ning Valga maakonna planeeringute ja arengudokumentidega. Kõige laiema ulatusega on neist Valga Maakonna planeering, ülejäänud on suunatud kitsamalt kas mingi valdkonna, piirkonna või asutuse arengu teadlikule suunamisele ja arendamisele.

- ✓ Valga Maakonna planeering (1998)

Planeeringu koostamisel on pea tähelepanu pööratud territooriumi kasutamisele ja selle ehituslikule organiseerimisele. Töös on püütud välja selgitada ja läbi analüüsida maakonna kui terviku praegune seisund ja arengupotentsiaal, arvestades seejuures looduskaitse, muinsuskaitse jm. piiranguid.

- ✓ Maakonna planeeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ (2002)

Teemaplaneeringu üheks olulisemaks eesmärgiks on loodus- ja keskkonnakaitseliselt põhjendatuma ruumistruktuuri tagamine. Tuginedes erinevate infrastruktuuride paiknemise ja vajaduste analüüsile, seatakse aladele vajalikud kasutustingimused, mis peaksid tagama säästva arengu maakonnas.

Maakonna teemaplaneering “Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused” on alusmaterjaliks üld- ja detailplaneeringute koostamisel, valgalade majanduskavade koostamisel, kaitsekorralduskavade koostamisel, metsamajandamiskavade koostamisel, maakorralduskavade koostamisel, looduskaitse korraldamisel väljapool kaitsealasid, üleriigiliste infrastruktuuride planeerimisel.

Teemaplaneeringust tulenevad edasised ülesanded väljavalitud väärtuslike maastike kaitse, säilitamise, hoolduse ja mõningail juhtudel ka taastamise korraldamiseks kohalikul tasandil. Selleks annab aluse käesolev maakonna teemaplaneering ning selle põhjal koostatavad ning täiendatavad omavalitsuste üldplaneeringud.

- ✓ Valga maakonna teemaplaneering „Ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused Via Hanseatica mõjualal“ (2007)

Teemaplaneering seab Valgamaa piiresse jääva Via Hanseatica arengukoridori arendamiseks vajalikud tingimused, et säilitada piirkondlikke erisusi ja tugevdada arengupotentsiaali.

Teemaplaneering täpsustab ning seob ruumiga erinevates strateegiates ja Via Hanseatica turismitoote arendusprojektis esitatu.

Teemaplaneering on koostatud kahes osas. Esimeses osas antakse ülevaade Valgamaa Via Hanseatica mõjualast: selle ulatusest ja potentsiaalsete külastajate sihtrühmadest, samas selgitatakse Valgamaa mõjupiirkonna jaotumist arengupiirkondadeks ja jaotuspunktideks. Teises osas käsitletakse kolme arengupiirkonda eraldi. Teemaplaneeringu olulisemaks osaks on tabeli kujul esitatud iga piirkonna arendamiseks vajalikest tegevussuundadest lähtuvad asukohapõhised tegevused. Tõrva-Helme ajaloolis-kultuurilist piirkonda on detailselt käsitletud planeeringu teises osas kõrvuti Karula-Taheva loodusturismipiirkonna ja Otepää intensiivse puhkusepiirkonnaga.

- ✓ Arengustrateegia Valgamaa 2013 (2009)

Valgamaa arengustrateegias seatakse sihiks maakonna tasakaalustatud areng. Dokumendi koostamisel võeti aluseks varasemad arengulised ja statistilised dokumendid (Arengustrateegia Valgamaa 2010+, Valgamaa maakonnaplaneering, kohalike omavalitsuste arengukavad, valdkondlikud arengukavad, Valgamaa statistilised aastaraamatud). Arengustrateegia käsitleb Valgamaad ühtse tervikuna, milles eristatakse kolm allregiooni — Valga, Otepää ja Tõrva-Helme. Erinevate valdkondade vastastikune seostamine ja ruumisuhete arvestamine loob eeldused strateegilisteks valikuteks ja meetmete rakendamiseks, mis võimaldab dünaamiliselt arvestada nii olemasolevat potentsiaali kui selle tulevikutrende.

- ✓ Valgamaa koolivõrgu arengukava 2014-2020

Käesolev dokument on teine Valgamaa koolivõrgu arengukava. Eelmine koolivõrgu arengukava aastateks 2009-2013 oli kinnitatud arengustrateegia „Valgamaa 2013" lisana. Koolivõrgu arengukava on Valgamaa arengustrateegiast tulenev ja seda toetav dokument, mille oodatavaks tulemuseks on hariduse kättesaadavus maakonna koolides ning hariduse kvaliteedi ja mitmekesisuse tagamine.

- ✓ Valgamaa Partnerluskogu strateegia 2006-2013 „Elujõuline Valgamaa" (2006)

Strateegia annab ülevaate Valgamaa Partnerluskogust kui organisatsioonist, selle arengust, Valgamaa tegevuspiirkonna olukorrast ning elanike vajadustest. Samuti sätestab dokument prioriteedid ning eesmärgid lähemaks seitsmeks aastaks. Valgamaa Partnerluskogu tegevuspiirkonna moodustasid Helme, Hummuli, Karula, Otepää, Palupera, Puka, Põdrala, Sangaste, Taheva, Tõlliste, ja Õru vald ning Tõrva linn.

- ✓ Mulgimaa Arenduskoja strateegia

Alates 2014 aastast on Helme, Hummuli, Põdrala vald ja Tõrva linn otsustanud liituda Mulgimaa tegevuspiirkonna organisatsiooniga. Nimetatud omavalitsused asuvad kunagisel Mulgimaa Helme kihelkonna territooriumil. Aastatel 2014-2020 soovitakse võrreldes eelneva rahastusperioodiga rohkem panustada oma eripära välja toomisele Valga maakonnas. Üheskoos leiti, et seda on mõistlikum teostada kuuludes Mulgimaa Arenduskoja tegevuspiirkonda.

- ✓ Maaelu arengukavas aastateks 2014-2020
- ✓ LEADER-meetmele on nähtud ette 90 miljonit eurot. LEADER on Euroopa Liidu algatus, mille eesmärgiks on tuua otsustustasand kohalikule elanikule lähemale ning arvestada paremini piirkondlike eripäradega. LEADER toimib avaliku ja erasektori partnerluses loodud kohalikest tegevusgruppidest, kes koostavad piirkonnapõhised kohaliku arengu strateegiad. Eestis tegutseb 26 LEADER tegevusgruppi.
- ✓ Valga maakonna puhke- ja turismimajanduse arengukava aastateks 2008-2013 (2008)

Käesoleva arengukava näol on tegemist ühtse arengudokumendiga, kindlustamaks Valga maakonna turismi terviklik ja jätkusuutlik areng aastateks 2008-2013. Käesolev arengukava on eelkõige koostöökokkulepe, kus pannakse paika tuleviku suundumused ja tegevused.

- ✓ Valgamaa turismiturunduskava 2009-2011 (2009)

Turismiturunduskava paneb paika raamistiku lähiaastatel elluviidavatele turundustegevustele sihtturgudel, luues eeldused kokkuleppeliseks ja piiratud ressursside tingimustes võimalikult efektiivseks sihtkohaturunduseks. Samuti on Valgamaa turismiturunduskava 2009-2011 aluseks kavandatavate turundusmeetmete elluviimiseks vajalike lisaressursside taotlemisele erinevatest tugiprogrammidest.

- ✓ Tõrva linna, Helme, Hummuli ja Põdrala valla turismi arengukontseptsioon

Helme, Hummuli, Põdrala vald ja Tõrva linn soovivad ühiselt paremini rakendada piirkonna turismi – ja puhkemajanduse potentsiaali ning tugevdada piirkonna turupositsiooni. Omavalitsused on moodustanud koostööpiirkonna, mida tinglikult nimetatakse Helme-Tõrva piirkonnaks. Käesolev arengukontseptsioon käsitlebki nimetatud nelja omavalitsuse kokkupuutepunkte ning potentsiaalseid ühiseid tegevusi turismivaldkonna arendamisel piirkonnas.

Lisaks eelpoolmainitud piirkondlikele arengudokumentidele kehtivad arengukava koostamise hetkel järgmised valdkondlikud või hallatavate asutuste arengukavad:

- ✓ Helme valla üldplaneering (kehtestatud 2009). Helme Vallavolikogu 28. mai 2014 otsusega nr 12 kinnitati Helme valla üldplaneeringu ülevaatamise tulemused, millega otsustati jätta üldplaneering kehtima.
- ✓ Helme valla eelarvestrateegia aastateks 2014-2017
- ✓ Helme valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava 2006-2018
- ✓ Ala Põhikooli arengukava vastuvõetud 10.09.2014 nr. 4 Arengukava kehtib 2014-2017.
- ✓ Ritsu Lasteaed-Algkool vastuvõetud 10.09.2014 nr.3 Arengukava kehtib 2014-2017
- ✓ Külade arengukavad:
  - Taagepera küla arendamise kava 2008 - 2013
  - Ala küla arengukava 2007-2013
  - Taagepera- Ala turismipiirkonna arendamise kava 2008–2013
  - Jõgeveste küla arengukava 2003-2006
  - Helme küla arengukava 2011-2021

Enamus külade arengukavad on koostatud arenguperspektiiviga aastani 2013. Hetkel on külade arengukavad uuesti koostamisel ja täiendamisel. Külade arengukavade koostamise ja täiendamisega tegelevad külades toimetavad külaseltsid.

2 Helme valla hetkeolukorra analüüs

2.1 Geograafiline paiknemine ja ajalugu

2.1.1 Asukoht

Helme vald asub Eesti lõunaosas Valgamaal. Valla pindala on 312,73 ruutkilomeetrit, ulatus põhjast lõunasse on 19 km, idast läände 25,5 km. Vald omab piiri lõunas Läti Vabariigiga, idas Hummuli ja Puka vallaga, põhjas Põdrala vallaga ja lääne-loodesuunas Viljandi maakonna Karksi vallaga. Helme valla eripäraks on paiknemine kahe maakonna ja kahe riigi piiril, suur kaugus (mööda maante6ed 220 km) Tallinnast ning Tõrva linna paiknemine valla sees. Valla keskus asub Tõrva linnas. Suurematest teedest läbib valda Valga-Uulu maantee. Rahvastiku tihedus on umbes 8 inimest ruutkilomeetril.

Valla territoorium jaotub 14 külaks ja üheks alevikuks. Asustus paikneb peamiselt valla põhjaosas, lõunaosas Läti piiri ääres on valdavad metsased liivikud ja samas asuvad ka mitmed järved (Lasa, Märdi, Mäsajärv, Tündre). Valla piiresse jäävad Holdre männikute kaitseala ja Tikste kaitseala. Metsamaa hõlmab valla territooriumist 52 %.

Joonis 1. Helme valla asend Valga maakonnas ja Eestis

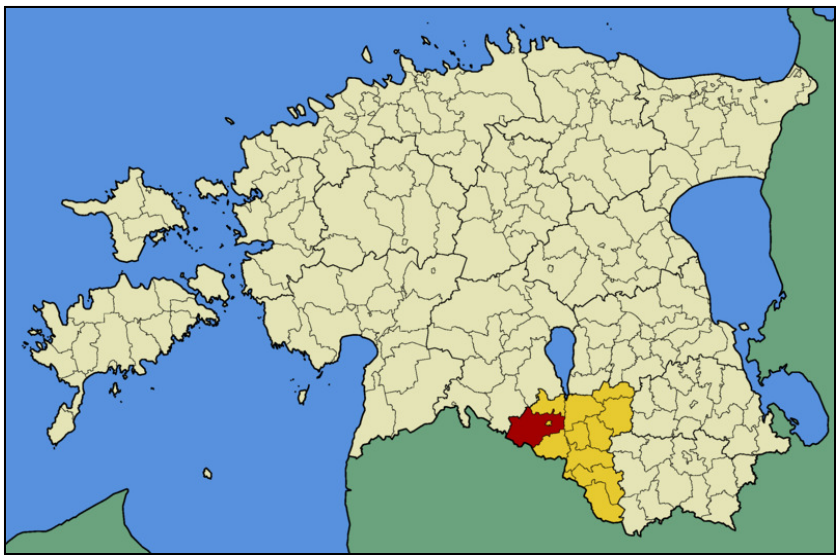

2.1.2 Ajalooline kujunemine

Helme nimi on ajalooürikutesse kirja pandud juba 1329. aastal. Saksa sõna der Helm tähendab raudkübarat või kiivrit. Tol ajal oli Helmes orduloss, mis ehitati 1261. aastal, olles

kindlaks "peavarjuks" ordurüütlitele. Võib ainult arvata, et sellest on tuletatud Helme kohanimi.

Helme kihelkond hõlmas Valga- ja Viljandimaal nüüdse Helme, Hummuli ja Põdrala valla ala, Kärstna ümbruse (Tarvastu vald) ning Omuli (eesti keeles ka Hoomuli, Oomuli; Põhja-Lätis). Kuulus esiajal Sakalasse, aastast 1224 ordule. Muinaslinnustest oli Helme kihelkonna alal Tõrva Tantsumägi, võib-olla oli linnus ka arvatavasti 14. sajandi I poolel ehitatud Helme ordulinnuse asukohal. Kirikukihelkonnaks sai Helme arvatavasti 13. sajandil (esmamainimine 1329). Helme Maarja kirik pärineb 14. sajandist, Taagepera abikirik on ehitatud 1674. aastal. 13.-14. sajandil kuulus Helme kihelkond Karksi foogtkonda, alates ordulinnuse valmimisest allus kihelkond otse ordumeistrile. 15.-16. sajandil läänistas ordumeister suure osa Helme kihelkonnast. Helme linnuse juures oli alev; Vene-Rootsi sõja ajal 1656.-58. aastal õhkisid rootslased 1658. a. linnuse. Vene-Liivimaa sõja ajal peeti Helme kihelkonna alal Oomuli lahing, Põhjasõja ajal Hummuli lahing. Poola võimu ajal oli Helme kihelkond aastast 1582 Pärnu presidentkonna staarostkond. 1621-1888 kuulus kihelkond Pärnumaa, 1888-1920 Viljandimaa koosseisu.

1845-48 siirdus 17,1% rahvastikust õigeusku. Talude päriseksostmine algas 1857 ja lõppes põhiliselt 1870. aastail. Rahvuslikus liikumises osalesid helmelased elavalt. 1870. aastail tekkinud Tõrva asula sai 1921 aleviks ja 1927 linnaks. Valga maakonna moodustamisel 1920/21 jäid Kärstna ja Põdrala Viljandimaa koosseisu, muud Helme kihelkonna vallad ühendati Valgamaaga. Helme valla praegune staatus kinnitati 11. juulil 1991.

Joonis 2. Helme valla lipp ja vapp

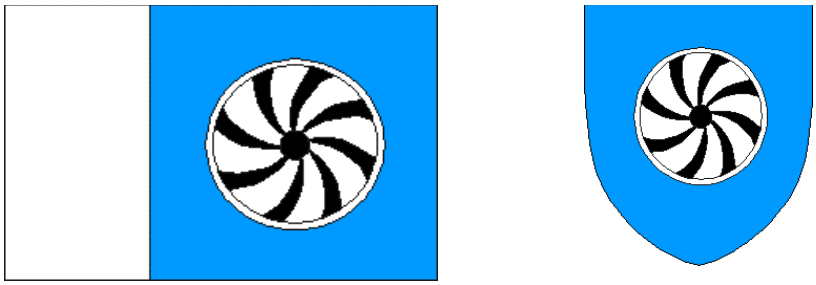

2.2 Valla haldusjaotus ja rahvastik

2.2.1 Helme valla haldusjaotus

Helme vald on rõngasvald, mis ümbritseb Tõrva linna. Helme vallas asub 1 alevik (Helme alevik) ning 14 küla – Ala, Holdre, Jõgeveste, Kalme, Karjatnurme, Kirikuküla, Koorküla, Kähu, Linna, Möldre, Patküla, Pilpa, Roobe ja Taagepera. Suurim küla elanike arvu poolest on Linna küla ja väikseim Kähu küla. Valla administratiivkeskus asub Tõrva linnas.

Pindalalt on Helme vald suurim Valga maakonnas, hõlmates 15,3% Valgamaa territooriumist, suuruselt järgmine on Karula vald. Valga maakond koosneb 13-nest omavalitsusüksusest neist 2 on linna ja 11 valda. Helme vald on rahvaarvult Valga maakonnas neljandal kohal olev omavalitsusüksus. Helme vald oma 2092 elanikuga (rahvastikuregistri 01.01.14 seisuga) jääb maakonnas valdade lõikes teisele kohale, esimene on 1999. aastal Otepää linna ja Pühajärve valla ühinemisel tekkinud Otepää vald 3737 elanikuga (01.01.14 andmed). Valga linnas on 12437 elanikku ja Tõrva linnas 2716 elanikku 1. jaanuari 2014 seisuga.

2.2.2 Rahvastik

Helme valla elanike arv seisuga 01.01.2014 oli rahvastiku registris 2092 inimest ning rahvastiku tihedus 7,3 inimest ruutkilomeetril, mis on tunduvalt väiksem Valgamaa keskmisest (14,8 inimest km2). Valla elanike arv on neljateistkümne aasta jooksul vähenenud 402 inimese võrra. Valda iseloomustab rahvastiku üldine vähenemine nagu enamikes teisteski Eesti valdades. Rahvaarvu langus on tingitud nii negatiivsest loomulikust iibest kui ka rändesaldost.

Iga aasta 1. jaanuari seisuga oli rahvaarv Helme vallas järgmine:

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
2 494	2 465	2 392	2 393	2 366	2 375	2 345	2 317	2 293	2 269	2254	2215	2174	2092

Joonis 3. Helme valla elanike arv ja liikumine lähiaastatel oli järgmine

01.jaan. seisuga	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Elanike arv	2317	2393	2269	2269	2215	2174
Sünnid	29	29	25	24	25	25
Surmad	29	30	28	29	22	27
Saabunud	41	44	55	58	40	62
Lahkunud	69	67	76	68	82	101
Iive kokku	-28	-24	-24	-15	-39	-41

Allikas:Helme Vallavalitsus

Rahvastiku jaotumist küladesse iseloomustab järgmine joonis.

Tabel 5. Helme valla rahvastiku jaotumine külades seisuga 01.01.2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Ala küla	254	261	265	260	253
Helme alevik	182	167	167	161	164
Holdre küla	60	61	55	55	55
Jõgeveste küla	185	183	176	170	163
Kalme küla	141	140	128	112	106
Karjatnurme küla	126	118	112	113	106
Kiriku küla	152	150	148	150	146
Koorküla	57	55	55	55	45
Kähu küla	41	43	44	44	43
Linna küla	444	454	454	461	435
Möldre küla	126	124	110	115	107
Patküla küla	228	232	228	215	200
Pilpa Küla	60	66	71	63	64
Roobe küla	69	68	67	60	64
Taagepera küla	122	109	103	102	102
Valla täpsusega	22	23	32	38	40
KOKKU VALLAS	2269	2254	2215	2174	2093
s.h. mehi	1099	1097	1075	1061	1037
s.h. naisi	1170	1157	1170	1113	1056

Allikas: Helme Vallavalitsus

Vanuseline koosseis Helme vallas elanike arvust oli 2013. Aasta alguses järgmine: Kuni 18 aasta vanused 455 inimest, 19-63 aasta vanused 1289 inimest, 64 aastased ja vanemad 430 inimest.

Tabel 6. Helme valla rahvastiku jaotumine külades vanuselise koosseisuga 01.05.2014

	Ala	Helme	Holdre	valla täpsusega	Jõge-veste	Kalme	Karjatnurme	Kiriku küla	Koor-küla	Kähu	Linna	Möldre	Pat-küla	Pilpa	Roobe	Taagepera	Kokku
0 - 6 aastased																	
1.01.2011	27	7	5	0	15	13	7	12	6	0	32	17	14	3	9	7	174
1.01.2012	27	7	3	4	12	7	6	8	8	2	31	12	15	4	10	6	162
1.01.2013	26	9	4	5	9	3	8	10	8	2	33	13	9	2	9	5	155
1.01.2014	26	11	5	6	11	1	8	6	5	2	27	9	8	3	8	9	145
1.05.2014	27	11	4	6	11	1	8	6	6	2	30	9	9	3	8	9	150
0-6 aastased																	
Vahe 2011 - 2014	0	+4	-1	+6	-4	-12	+1	-6	0	+2	-2	-8	-5	0	-1	+2	-24
7 - 18 aastased	**Ala**	**Helme**	**Holdre**	**valla täpsus**	**Jõgeveste**	**Kalme**	**Karjatnurme**	**Kiriku küla**	**Koorküla**	**Kähu**	**Linna**	**Möldre**	**Patküla**	**Pilpa**	**Roobe**	**Taagepera**	**Kokku**
1.01.2011	39	18	7	3	36	30	15	20	5	4	83	14	41	10	7	11	343
1.01.2012	38	18	5	3	33	25	15	23	4	5	77	11	39	10	8	12	326
1.01.2013	37	17	4	4	31	18	12	20	4	5	79	8	32	9	8	12	300
1.01.2014	33	15	2	3	25	15	9	22	3	3	71	10	30	9	11	13	274
1.05.2014	33	15	2	3	25	15	9	22	3	3	71	10	31	9	11	13	275
7-18 aastased																	
Vahe 2011 - 2014	-6	-3	-5	0	-11	-15	-6	+2	-2	-1	-12	-4	-10	-1	+4	+2	-68
19 - 65 aastased	**Ala**	**Helme**	**Holdre**	**valla täpsus**	**Jõgeveste**	**Kalme**	**Karjatnurme**	**Kiriku küla**	**Koorküla**	**Kähu**	**Linna**	**Möldre**	**Patküla**	**Pilpa**	**Roobe**	**Taagepera**	**Kokku**
1.01.2011	150	98	40	18	94	83	79	85	33	33	296	76	147	36	32	56	1356
1.01.2012	155	98	38	22	93	82	74	84	32	32	298	70	146	39	29	52	1344
1.01.2013	151	93	38	25	93	74	77	84	32	31	300	76	146	37	28	55	1340
1.01.2014	147	92	39	27	93	75	74	81	27	32	283	69	135	40	29	52	1295
1.05.2014	143	89	37	23	93	75	74	82	27	31	279	67	137	38	29	51	1275
19 - 65 aastased																	
Vahe 2011 - 2014	-7	-9	-3	+5	-1	-8	-5	-3	-6	-2	-17	-9	-10	+2	-3	-5	-81
65 ja vanemad	**Ala**	**Helme**	**Holdre**	**valla täpsus**	**Jõgeveste**	**Kalme**	**Karjatnurme**	**Kiriku küla**	**Koorküla**	**Kähu**	**Linna**	**Möldre**	**Patküla**	**Pilpa**	**Roobe**	**Taagepera**	**Kokku**
1.01.2011	45	44	9	2	38	14	17	33	11	6	43	17	30	17	20	35	381
1.01.2012	45	44	9	3	38	14	17	33	11	5	48	17	28	18	20	33	383
1.01.2013	46	42	9	4	37	17	16	36	11	6	49	18	28	15	15	30	379
1.01.2014	47	46	9	4	34	15	15	37	10	6	54	19	27	12	16	28	379

1.05.2014	46	44	9	4	34	14	14	37	10	6	54	19	27	12	16	27	373
Kõik kokku																	
Vahe 2011 -2014	+1	0	0	+2	-4	0	-3	+4	-1	0	+11	+2	-3	-5	-4	-8	-8
Kokku	**Ala**	**Helme**	**Holdre**	**vall a täp sus**	**Jõgev este**	**Kal me**	**Karjat nurm e**	**Kiriku küla**	**Koork üla**	**Kähu**	**Linna**	**Möldre**	**Pat küla**	**Pilpa**	**Roob e**	**Taage pera**	**Kokku**
1.01.2011	261	167	61	23	183	140	118	150	55	43	454	124	232	66	68	109	2254
1.01.2012	265	167	55	32	176	128	112	148	55	44	454	110	228	71	67	103	2215
1.01.2013	260	161	55	38	170	112	113	150	55	44	461	115	215	63	60	102	2174
1.01.2014	253	164	55	40	163	106	106	146	45	43	435	107	200	64	64	102	2093
1.05.2014	249	159	52	36	163	105	105	147	46	42	434	105	204	62	64	100	2073
Kokku																	
Vahe 2011-2014	-12	-8	-9	+13	-20	-35	-13	-3	-9	-1	-20	-19	-28	-4	-4	-9	-181

Allikas: Rahvastiku register

2.3 Loodus ja keskkond

2.3.1 Maastik ja loodusvarad

Loodustingimustest tulenevalt on valla maakasutuses ajalooliselt olnud domineeriv avatud ning poolavatud kultuurmaastik, mis viimastel aastakümnetel metsasuse suurenemise tõttu on kohati oluliselt muutunud. Samas on just viimastel aastatel alustatud paljudel raieküpsetel metsalankidel raietegevust, mis muudab metsamaa ilmet jällegi vastupidises suunas. Valla lõunaosa Taagepera-Holdre-Koorküla vahemikus on domineerivalt metsamaastik. Praegu on valla metsasus ca 40 %. Valla territooriumil on kaks suuremat sood: põhjaosas Rubina soo ning keskosas Lagesoo. Valla lääneserval ulatub valla piiresse väikeses ulatuses Ikepera raba.

Helme valla alal moodustavad aluspõhja avamuse Devoni ladestu liivakivid, mis on kaetud valdavalt mõne, kohati kuni 20–30 m paksuse pinnakattekihiga. Helme valla alal olevale Sakala kõrgustikule on omane orgudest liigestatud lainja maastiku domineerimine. Orud on pinnamoe peamised liigestajad, mis kohati moodustavad orustikke. Tähelepanuväärsemad orud on Õhne ja Helme org koos neisse suubuvate väiksemate ja lühemate külgorgudega. Õhne ja Helme orgudele on iseloomulikud võrdlemisi järsud metsakasvanud veerud ja neis voolavatele jõgedele soostunud lamm. Geomorfoloogiliselt on valla suurimaks reljeefiüksuseks Helme-Patküla-Koorküla lavajas moreentasandik, kus 2–30%-sed maapinna kalded on põhjustatud moreeni ebaühtlasest paksusest ja pinnakatte aluspinna ebatasasusest. Valla lõunaosas on pinnamoe liigestus põhjustatud mõhnastike esinemisest. Suuremad ja kõrgemad mõhnad esinevad Taagepera ja Tündre järve vahelisel alal, mis on

üks ilusamaid metsaalasid Helme vallas. Väikese Emajõe orundi lääneperve piirkonnas esineb 5–6 m kõrguseid ja kuni ühe kilomeetri pikkuseid laugenõlvalisi põllustatud künniseid. Need paiknevad üksteisest eemal ja nende vahel pole nii selgeilmelisi nõgusid nagu tüüpilistel voorestatud tasandikel.

Väärtuslikud maastikud

Valga maakonna planeeringu teema planeeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ on määratud ära Helme valla väärtuslikud maastikud.

Riikliku tähtsusega väärtuslikuks maastikuks on Helme ümbrus, hõlmates ligi 1391 ha. Ala sisse jäävad Helme alevik, Kirikuküla ja Möldre küla. Ala väärtus seisneb vaheldusrikkas maastikus ning ajaloolistes objektides. Alal on Sakala kõrgustikule omased kõrgendikud ja nende vahele jäävad sügavad orud. Lossimägedes kasvavad puud moodustavad koos endise Helme mõisa pargiga vabakujulise pargi. Pargis on rohkesti vene ja euroopa lehiseid, halle ebatsuugasid, täpilisi viirpuid, siberi nulge, mitu suurt elupuud, kokku 28 liiki. Tõrva linna ääres asub Pokardi oja org (Tikste org), mis on järsuveeruline ürgorg, mille 150-250 meetri laiune lamm algab Helme kirikumõisa alt ja suubub Õhne jõe orgu. Alal asuvad ka ordulinnuse varemed, Helme koobastik ja Ohvriallikas, Helme kolmelöövilise maakivist kiriku varemed. Endises Helme pastoraadihoones on kohalike kodu-uurijate sisustatud Helme koduloomuuseum. Helme kalmistu, kus on tuntud rahvusliku liikumise tegelaste, kirjameeste, pedagoogide ja teadlaste hauad. Kalmistust põhja pool Kõrgemäe paljandil asub ohvrikivi, nn "Orjakivi". Alal on head võimalused loodus-ja kultuuriturismi arendamiseks.

Helme valla **maakondliku tähtsusega väärtuslikud maastikud** on järgmised:

1. Tündre järve ümbrus. Tündre järv on 72,9 ha pindalaga veekogu, mida ümbritsevad ilusad metsad ja mis paikneb küllaltki kaugel suurematest asulatest. Järve ümbrus on väherahvastatud, siin on puhas loodus ja head tingimused loodusturismiks. Ala ongi eelkõige esteetilise ja loodusliku väärtusega perspektiivne looduskaitse- ja puhkeala.

2. Õhne jõe lähiümbrus. Ala hõlmab Õhne jõe äärset piirkonda alates Hummuli valla piirist kuni maakonna Viljandimaa poolse Põdrala valla piirini. Õhne jõgi ise on üks väheseid looduslähedases seisus jõgesid Eestis. Jõe ääres paikneb palju väärtuslikke objekte, eelkõige erinevas vanuses kivikirstkalmeid. Hoidmist ja taastamist vajavad jõeäärsed luhad. Õhne jõge on vähe kraavitatud. Tähelepanuväärne on Õhne jõe ürgorg Koorküla mõisa ning Tõrva

lähedal. Ala väärtust tõstab veematkade korraldamise võimalus pärast jõe puhastamist ning laagriplatside väljaehitamist.

3. Taagepera – Ala. Piirkond hõlmab Taagepera ja Ala külasid Õhne jõe ääres. Kompleksi moodustavad Taagepera loss ja park, hästihooldatud majad ja krundid Taagepera külas. Looduskaitsealune lossipark on üks liigirikkamaid (97 liiki) parke Lõuna-Eestis. Piirkonda jäävad veel muinasmälestistena arvel olevad kivikalmed (3 tk), orjakivi, Taagepera paruni kalmistu, Püha- Johannese kirik ja kalmistu. Püha Johannese kirik rajati 1674. aastal mõisnik Stackelbergi korraldusel. Puutorniga kirik on ka praegu heas korras. Kalmistu on rajatud arvatavasti 1773. aastal, seal paikneb ka talupoeg Mats Erdelli (esimene eesti soost maaomanik) perekonnakabel. Ala-Taagepera vahelise teelõigu ääres asub II maailmasõjas hukkunute ühishaud-mälestusmärk. Taagepera kiriku ja kalmistu vahelisel alal kirikumäe nõlval Ala külas asub Vabadussõjas langenute mälestusmärk.

4. Holdre ümbrus. Ala hõlmab 1085 ha Õhne jõest põhja poole jäävat Holdre küla osa. Maastikuliselt on tegemist Sakala kõrgustiku lõunaossa jääva tasasema alaga, mille põhjapoolne osa on kena vana talumaastikustruktuuri meenutav ala. Hästi on säilinud Egeri järve lähedusse jääv endine Peetri küla, Saksniidu oja luht ja heinamaad. Holdrest lõunasse jääb laialdane Eera mets, mis ulatub Läti piirini. Endises Holdre mõisas väärib märkimist juugendstiilis loss (ehitati 1910. a. paiku). Vaadeldava ala piiresse jäävad maakonna keskmisest kõrgema mullaviljakusega (40 hindepunkti) põllumaad.

5. Jõgeveste ümbrus. Piirkonna keskmeks ning peamiseks turistide tõmbenumbriks on Barclay de Tolly mausoleum. Väike-Emajõe kallastel Jõgeveste küla territooriumil toimusid II Maailmasõja keerises verised lahingud, millest tänapäeval annavad aimu põlluharimise käigus leitavad mürsud ja ühishaud mausoleumikompleksi territooriumil. Looduslikuks väärtuseks on Väike- Emajõe ääres Jõgeveste luhaniit, mille idaservas on segamets. Maanteest lõunasse jääb pikk ribaline struktuur põllu-, karja-, heina- ja metsamaadest. Peamiseks probleemiks on maastikulise dimensiooni puudumine, kõige keskus on mausoleum.

Lisaks eelpoolmainitutele võib veel välja tuua Helme valla **kohaliku tähtsusega väärtuslikud maastikud**:

- Jõku jõe ümbrus

- Rulli luht
- Kähu küla
- Lasa järve ümbrus
- Mäsajärve ümbrus
- Pilpa küla
- Rulli küla ümbrus.

Helme vallas on kaks looduskaitseala, üks maastikukaitseala, kaks kaitsealust puistut (metsaala) ning kuus parki.

Rubina looduskaitseala, mis on pindalalt suurim (2 097 ha) paikneb Valga maakonna Helme ja Põdrala vallas ning Viljandi maakonna Karksi ja Tarvastu vallas. Kaitseala loodi 2005. aastal eesmärgiga kaitsta Natura 2000 mõistes olulisi taime- ja loomaliike, Rubina sood ja Veisjärve. Rubina looduskaitsealast jääb Helme valda suurem osa – ca 1300 ha, sh põhiline osa Rubina soost.

Tündre looduskaitseala pindalaga 1 837 ha paikneb Helme valla lõunapiiril vastu Lätit. Kaitseala on linnustiku ning järgmiste elupaigatüüpide kaitseks: looduslikult rohketoitelised järved, lubjarikkal mullal kuivad niidud, vanad loodusmetsad, vanad laialehised metsad, rohunditerikkad kuusikud, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad. Kaitseala tuumikelemendiks on Tündre järv, mida ümbritsevad ulatuslikul alal metsad. Järve lõunakaldal on osaliselt säilinud vanad taluhooned ning nõukogude perioodil rajatud suvehooned. Alalist asustust kaitsealal ei ole.

Tikste maastikukaitseala pindalaga 38 ha paikneb Helme valla ning Tõrva linna piirialal, hõlmates järsuveerulist Devoni liivakividesse lõikunud Pokardi orgu ning orus olevat Tikste paisjärve. Kaitse-eesmärk on Tikste ürgoru maastiku, liivakivipaljandite ja Pokardi oja kaitse, millega säilitatakse looduse mitmekesisust ja visuaalselt huvitavat maastikku. Lisaks on kaitseala seotud kahe elupaigatüübi – jõgede ja ojade ning vanade loodusmetsade kaitseks.

Veeressursid

Helme valla territooriumil asub 5 jõge, 5 oja, 2 kraavi, 8 järve ja 4 paisjärve. Nende veekogude andmed on toodud allpool.

Vooluveekogu nimetus	Valgala pindala km^2
Väike-Emajõgi	1 380
Õhne jõgi	573

Helme jõgi	95
Jõku jõgi	82,8
Atse jõgi	28
Pokardi oja	11,4
Koriste oja	19,6
Eenuse oja	10,8
Saksiniidu oja	31,4
Ikepera oja	17,6
Lagesoojärve kraav	17,6
Jaoma piirikraav	21,1

Tabel 1. Helme valla territooriumil asuvate vooluveekogude andmed

Järve nimetus	Järve pindala (ha)	Väljavooluga/ilma	Vesikond
Egeri järv	3,2	väljavooluga	Võrtsjärve alamvesikond
Lagesoo järv	18,3	väljavooluga	Võrtsjärve alamvesikond
Tündre järv	72,9	väljavooluga	Pärnu alamvesikond
Lasa järv	8,5	umbjärv	Võrtsjärve alamvesikond
Mäsa järv	5,5	väljavooluga	Võrtsjärve alamvesikond
Pupsi järv	8,3	väljavooluga	Võrtsjärve alamvesikond
Petajärv	3,6	väljavooluga	Võrtsjärve alamvesikond
Eenuse järv	6,5	väljavooluga	Võrtsjärve alamvesikond

Tabel 2. Helme valla territooriumil asuvate suuremate järvede andmed

Paisjärve nimetus	Asukoht
Kalme paisjärv	Jõku jõel Kalme külas
Roobe paisjärv	Jõku jõel Roobe külas
Taagepera paisjärv	Õhne jõel Taagepera külas
Vanaveski paisjärv	Õhne jõel Holdre külas

Tabel 3. Helme valla territooriumil asuvate suuremate paisjärvede andmed

Põhjavesi

Valga maakonna hüdrogeoloogilises läbilõikes eraldatakse 4 veekompleksi: kvaternaari, ülem-keskdevoni, keskdevoni ja ordoviitsium-kambriumi. Helme vald saab vee peamiselt kogu Valga maakonnas levivast ülem - keskdevoni veekompleksist. Kasutatakse ka vähesel määral keskdevoni veehorisonti. Vettandvateks kivimiteks on Gauja, Burtnieki ja Aruküla lademe peen- ja keskteralised liivakivid ja aleuroliidid paksusega kuni 160 m, mis lasuvad 20 – 250 m sügavusel maapinnast. Tänu suhteliselt väikesele veevõtule ja kivimite suurele veeandvusele on põhjavee seisundi muutused veevõtust hoolimata looduslähedase iseloomuga. Veekompleksi vesi on surveline. Tänu veekompleksi katvatele savikatele kvaternaari setetele on see hästi kaitstud pindmise reostuse eest. Põhjaveevarude kohta andmed pärinevad aastast 1992, mil tehti uuring Valga maakonnas hinnangu andmiseks põhjaveevarude kohta.

Sügavamad puurkaevud ammutavad vee veekihtidest allpool hapnikubarjääri ja seega toorvees lahustunud hapnik puudub. Väävelvesinikku esineb praktiliselt kõigis ühisveevärki varustavates puurkaevudes nii lahustunud kui gaasilises olekus. Karedus on enamasti hea joogivee näitajate piirides.

Kvantitatiivne põhjaveega varustatus Helme vallas on suhteliselt hea. Joogivee kvaliteet vajab parandamist, tegemist on kõrge rauasisaldusega vees. Valla territooriumil on kasutusel 20 puurkaevu, neist 11 on ühisveevärgi puurkaev-pumplad.

Loodusvarad

Helme vallas on mitme mineraalse maavara varusid, mis on kasutusele võetud osaliselt või seniajani aktiivselt kasutamata. Samal ajal esineb ka suletud karjääre. Peamiselt on tegemist liiva, kruusa ja turba kaevandamisega. Liiva-kruusa varud paiknevad peamiselt valla lõunaserval – piki Õhne jõge esinevates madalates mõhnastikes ning kaldtasandikel. Rohevõrgustike tugialade ja koridoride ning miljööväärtuslike alade olemasolu ei takista maavarade kaevamist. Helme vallas on kaks turba kaevandamisala – Lagesoo tootmisala ja Helme tootmisala, ning kolm karjääri – Härma liivakarjäär ja kaks Holdre kruusakarjääri (ühe omanik on Valmap Grupp AS ja teise OÜ Valga Teed).

2.3.2 Kaitstavad loodusobjektid

Helme valla territooriumil asuvad järgmised kaitstavad loodusobjektid:

Kaitsealused pargid

- Barclay de Tolly mausoleumi park
- Helme kiriku park
- Helme lossipark
- Holdre männikud

Hoiualad

- Helme jõe hoiuala (pindala 4,582 ha)
- Õhne jõe hoiuala (46,5 ha, lisaks Helme vallale hõlmab ka Hummuli valda ja Tõrva linna)

Kaitstavad üksikobjektid

- Helme koopad
- Helme ohvrikivi ümbrus, Kõrgekalda (Kõrgemäe) paljand

2.3.3 Jäätmemajandus ja keskkonnakaitse

Alates 01.07.2009 tegutseb Helme valla territooriumil Helme ühisjäätmejaam. Jaam on rajatud koostöös naaberomavalitsustega (Tõrva linn ja Põdrala vald) elanikkonna paremaks teenindamiseks. Helme ühisjäätmejaamas saab ära anda ohtlikke jäätmeid, pakendijäätmeid, elektri- ja elektroonikaseadmeid, kasutatud rehve, samuti aia- ja pargijäätmeid. Helme jäätmejaama haldab OÜ Helme Teenus.

Helme valla territoorium moodustab koos Hummuli, Põdrala, Palupera ja Puka valdade ning Tõrva linna ja Valga linna II piirkonnaga ühise jäätmeveo piirkonna, kus liitumine korraldatud jäätmeveoga on jäätmevaldajale kohustuslik. Olmejäätmete vedu korraldab piirkonnas OÜ Veolia Keskkonnateenused. Prügilasse ladestamisele kuuluvad jäätmed tuleb läheduse põhimõtet järgides viia Paikuse prügilasse.

Suured keskkonnareostajad või keskkonnaohtlikud objektid Helme vallas puuduvad. Samuti ei toimu intensiivset suurpõllundust. Valga linna lähikonnas olevate valdadega võrreldes jäi Helme vald nõukogude perioodi lõpukümnenditel puutumata arvukatest Nõukogude Liidu sõjaväeobjektidest. Tõrvast ca 4 km põhjapool asunud Rulli raketibaas likvideeriti juba 1960-tel aastatel ja kuni nõukogude aja lõpuni Jõgeveste küla läheduses asunud raketibaas (Puka

valla territooriumil) Helme vallale jääkreostuse ohtu ei kujuta. Põllumajandusega seotud jääkreostust ei esine – väetise- ja taimekaitsevahendite laod ning küttemahutid on valdavalt likvideeritud ning sõnniku- ja silohoidlates ja nende ümbruses olnud reostus loodusliku puhastuse teel lakanud olemast. Tõrva linna ja Helme valla Roobe küla piirialal (Helme turbasoo ääres endiselt KEKi tootmisalal) asub ebaseaduslik ehitusjäätmete ladestuskoht, mis ei ole oma olemuselt keskkonnale ohtlik.

Valla territooriumil asuvad reoveepuhastid Helmes, Linna külas, Ala külas, Nähri külas, Peebul, Taagepera külas, Karjatnurme külas ja Pokardi asulas. Helme asulas, Ala külas, Patküla külas ja Linna külas sai aastatel 2012/2013 reoveepuhastid põhjalikult renoveeritud. Antud tööd teostati Helme valla veemajandusprojekti raames. Laenulepig sõlmiti SA Keskkonnainvesteeringute Keskusega 375 tuhande euro ulatuses, millest 41 tuhat eurot kulutati 2012. aastal ja 334 tuhat eurot kulutati 2013. aastal. Samas vajavad veel mitmed külades (Pokardi, Karjatnurme, Taagepera, Peebu) asuvad reoveepuhastid renoveerimist. Ülevaate puhastitest ja nende olukorrast annab alljärgnev tabel.

Nimetus	Asukoht	Olukord
Helme reoveepuhasti	Helme alevik	2008 aasta projekti käigus puhastati biotiigid ja vahetati ülepumpamisjaama ning biopuhasti seadmed kaasaegsete vastu välja. 2012/2013 renoveeriti asula reoveetorustik ja ehitati uus ülepumpamisjaam.
Helme Sanatoorse Internaatkooli reoveepuhasti	Helme alevik	Kompleks vajab renoveerimist, seadmed amortiseerunud, biotiigid vajavad puhastamist ja renoveerimist.
Linna küla (Ritsu) reoveepuhasti	Linna küla	Biopuhasti vahetati kaasaegsete seadmete vastu välja 2008. aastal, sama projekti käigus puhastati ka biotiigid.Asula reoveetorustik ja ülepumpamisjaam renoveeriti aastatel 2012/2013 projekti toel.
Ala reoveepuhasti	Ala küla	Reoveetorustik, ülepumpamisjaam ja biopuhasti renoveeriti aastatel 2012/2013 projekti toel. Sama projekti käigus puhastati ka biotiigid.
Taagepera reoveepuhasti	Taagepera küla	Rahuldavas seisundis. Biotiigid vajavad puhastamist ja renoveerimist. Biotiik on OÜ Taagepera Loss omandis, elanikkonnast tarbib teenust vaid üks paneelmaja. Uuringute tulemusel ei peeta täiendavaid liitumisi võimalikuks.
Karjatnurme reoveepuhasti	Karjatnurme küla	Rahuldavas seisundis, vajab lähiaastatel

		renoveerimist.
Patküla reoveepuhasti	Patküla küla	Reoveetorustik ja biopuhasti renoveeriti aastatel 2012/2013 projekti toel. Sama projekti käigus puhastati ka biotiigid.
Nähri reoveepuhasti	Kalme küla	Reoveetorustik ja biopuhasti renoveeriti aastaL 2013 projekti toel. Sama projekti käigus puhastati ka biotiigid.
Peebu elamute reoveepuhasti	Möldre küla	Kogu kompleks vajab renoveerimist. Biotiigid vajavad puhastamist ja renoveerimist.

Tabel 6. Helme vallas asuvad reoveepuhastid

2.3.4 Haljastus ja heakord

Helme valla territooriumist üle poole on metsaga kaetud - metsamaa pindala on 16 367 ha, millest 7 391 ha on riigimets. Riigi- ja erametsa haldamisse vald juriidiliselt sekkuda ei saa. Sellega tegelevad Riigimetsa Majandamise Keskus, metsaomanikud ja Keskkonnateenistuse piirkondlik metsaspetsialist. Metsade haldamist kontrollivad Keskkonnateenistuse inspektorid ja vajadusel ka politsei. Käesoleva ajani on vallavalitsus eelpool nimetatud ametkondade spetsialistidega teinud tulemuslikku koostööd, mis peab edaspidi jätkuma. Aastaid on Helme vallamajas olnud kord nädalas piirkondliku metsaspetsialisti vastuvõtt, seda vajadusest metsaomanikega kohapealse suhtlemise ja murede operatiivse lahendamise eesmärgil. Sellisest koostööst saavad kasu nii metsaomanikud kui üldine elukeskkond.

Helme vallas asub ka palju väärtuslikke maastikke, millest oli pikemalt juttu punktis *2.3.1. Maastik ja loodusvarad.*

2.4 Ettevõtlus

Valla suurimad tööandjad on puidu töötlemisega tegelevad AS Ritsu (toodab esmajärje-korras puitelementmajasid ning ümar- ja kantpalkmaju, mis valmivad täisautomaatsetel tootmisliinidel. Ritsu maju võib tänaseks leida enam kui 40 erinevast riigist Skandinaaviast ja Kesk-Euroopast Lähis- ja Kaug-Idani. Samuti toodetakse AS Ritsu metallitsehhis ketassaekaatreid, mitmeid puidutöötlemismasinaid, arvukalt tarvikuid puidutööstusele-saekettaid, teritus- ja hooldusvahendeid nii sise- kui välisturule).

AS Skan Holz Helme toodab aastas umbes 15 000 kvaliteetset ja kergesti kokkupandavat suve- ja aiamaja. Põhiline osa nende toodangust läheb ekspordiks. Nende põhitegevusalad on: aiamajade tootmine, suvemajade tootmine, saunade tootmine ja kuuride tootmine.

OÜ Combiwood on eesti kapitalil põhinev firma mis alustas oma tegevust 2004 aastal. Põhitegevuseks on puitliistude tootmine. Liistud viimistletakse krunt- või pinnavärviga. Tootmisvõimsus on ca. 25 000 m3 liiste aastas. Liistud eksporditakse põhiliselt Skandinaaviasse ja teistesse Euroopa riikidesse. OÜ Combiwood valiti 2014 aastal Valgamaa parimaks tootmisettevõtteks.

2008. aasta suvel pankrotistus puidugraanuleid tootev ettevõtte Hansa Graanul. Pankrotistunud ettevõtte asemel alustas samal sügisel tööd Graanul Invest AS-i tütarettevõte Helme Graanul OÜ.

Graanul Invest AS-i tegevuse esimese etapina ehitati 2004 aastal kaks pelletitehast, esimene neist Eestis Imaveres ja teine Leedus Alytuses. Peale 2005 aasta kahe pelletitehase käivitamist on Graanul Invest ülevõtmiste ja enda poolt ehitatud tehaste tulemusel kasvanud ning tänaseks on grupis kokku 6 graanulitehast. 2012 aasta alguses käivitus uus pelletitehas Lätis Incukalnsis (SIA Graanul Pellets), mille tootmismahuks on planeeritud 180.000 tonni pelleteid aastas. Samuti on läbinud nii Helme tehas kui ka Launkalne tehas 2011. ja 2012. aasta jooksul laiendusprotsessi, mille tulemusena on mõlema tootmisvõimsus kasvanud 180 000 tonnini aastas. Viimaseks pelletitootmisse tehtud investeeringuks on 2012.a augustis ostetud pelletitehas OÜ Flex Heat Eesti, mis asub Ebaveres, Lääne-Virumaal. Tehase tootmismaht on 110 000 tonni pelleteid aastas.

Graanul Invest kontserni aastane tootmismaht on 820 000 tonni pelleteid. Tulevikuks on grupi kindel eesmärk kasvatada aasta tootmismahtu võrreldes olemasolevaga vähemalt neljandiku võrra aastas ning saada Euroopa suurimaks pelletitootjaks. Alates 2013 aastast alustas tööd Helme Graanul OÜ territooriumil koostootmisjaam, mille tulemusena toodab ettevõte lisaks graanulitele oma tarbeks ka elektrit.

Turba tootmise ja mitmesuguste ehitus- ja remonditöödega tegeleb Valmap Grupp AS. AS Valmap Grupp on registreeritud 4.juulil 1991.a. ning moodustatud endise ETP maaparandusehituse ja turbatootmise jaoskonna personalist.

AS Valmap Grupp omab pikaajalist kogemust maaparanduses, vee- ja kanalisatsioonitrasside, reoveepuhastite ja pumplate ehituses ning põllukuivenduse ja metsakuivenduse alal. Samas omatakse ka aastatepikkusi kogemusi jõgede, järvede puhastamise ja korrastamise alal. Viimaste aastate põhitegevuseks on olnud : vee- ja kanalisatsioonitrasside, pumplate, reoveepuhastite rekonstrueerimine, biotiikide puhastamine, truupide rajamine, sildade rajamine, mitteriigiteede ehitus, paisjärvede ja tiikide ehitus.

AS Valmap Grupp tegeleb veel ka kuivendussüsteemide, hüdrotehniliste ehitiste, mitteriigimaanteede, keskkonnakaitse ja turbatootmise väljakute projekteerimise ja maaparandustööde ehitusjärelvalvega. Töölepinguteni on valdavalt jõudtud riigihangete võitmisega või siis koostöölepingute sõlmimisega suurte projektijuhtimise firmadega.

Põllumajandus

Põllumajandusettevõtetest tegutsevad OÜ Tsentrum Agro, OÜ Mentor Agro, OÜ Tulevik, Vao Suurtalu, FIE Allan Ilisson ja mitmed teised väiketalupidajad. Traditsioonilise põllumajandusega (piimakarja- ja teraviljakasvatus) tegeleb enamus talupidajaid. Kui suurtootjad toodavad selleks, et turustada maksimaalselt oma toodangut, siis mitmed väiketalupidajad turustavad toodangut, mis oma perekonna vajadusest üle jääb. Põllumajandusettevõtetest on edukaimad OÜ Tsentrum Agro, OÜ Mentor Agro, OÜ Tulevik. Juurde on tekkinud alternatiiv-põllumajandusega tegelejaid (marjakasvatus, lambakasvatus, kalakasvatus, mesindus, turism jm). Edukalt tegutsevad ka mitmed FIE-dena registreerunud ettevõtlikud vallakodanikud kelle tegevusalaks on metsaistikute kasvatus edasiistutamise või ka jõulupuu kasvatamise eesmärgil. Viljakas põllu- ja metsamaa jätab piisavalt arenguruumi veel ka edaspidiseks.

Turism

Turismiettevõtetest tegutsevad Taagepera külas Taagepera lossis hotell ja konverentsikeskus, 2006. aastal teenuse osutamisega alustanud Kivimäe hostel, Kirikukülas Marja talu puhkekompleks ja Udumäe puhketalu ning 2008. aastal teenindustegevusega alustanud Jõgeveste külas OÜ Kalme-Veski kalakasvatuse puhkekompleks. Valla mitmekesine ja puhas looduskeskkond, rikkalik kultuuripärand ja –traditsioonid loovad hea eelduse puhke- ja loodusturismi arenguks. Loobutud ei ole mõttest rajada Helme asulasse koostöös SA Eesti Rahvusliku Klaverimuuseumiga klaveritele sobiv kodu. Euroopa Liidu uue rahastusperioodi abil soovitakse koos Mulgimaa valdadega rajada Helme vallas asuvasse Sooglemäe tallu Mulgi Külastuskeskus. Mulgimaa valdade ühistegevuseks ja mulgi asja ajamiseks on vallad loonud aastaid tagasi ühise organisatsiooni MTÜ Mulgikultuuri Instituudi.

Teenindus ja kaubandus

Elanikkonna teenindamisega tegelevad OÜ Helme Teenus, Tõrva Tarbijate Ühistu ja mitmed füüsilisest isikust ettevõtjad. Kaubandus on rohkem arenenud toidu- ja esmatarbekaupade osas. Kohtades, kus statsionaarsed kauplused puuduvad, lahendavad probleemi

kauplusautod. Tehnika remondi, hooldamise ja kauplemisega tegelevad mitmed äriühingud nagu OÜ Ala Talutehnika, AS AXB, OÜ Ilmar ja N (kütuse müük ja tehnika väikehooldusvahendid) ning OÜ Tsentrum Agro.

Tööealine elanikkond ja töötud

Pärast kiiret majandus- ja tööhõivekasvu aastatel 2006-2007 ning rekordiliselt madalat töötuse taset 2008. aasta suvel (Eestis 4%), hakkas 2009-ndal aastal tööturu olukord järsult halvenema. Töötus tõusis Eestis tervikuna ligi 17%-ni. Helme vallas jäi see number veidi alla, 12,4% tööealisest elanikkonnast vallas oli antud perioodil Töötukassas arvel töötuna.

Helme valla tööealiste elanike arv seisuga 01.01.2014 on 1 267, töötuna on end registreerinud 77 elanikku. Neist pikaajaliselt töötuna arvel olnud inimesi on 43, erineva puudega 5, noori 16-24 aastast 10 ja ülejäänud töötud jäid vanusesse 55 ja rohkem.

Tabel 7. Töötute arv Helme vallas

Aastatel	2010	2011	2012	2013	2014
Helme vallas registreeritud töötute arv	165	153	129	93	77

Allikas Töötukassa

Valgamaal oli 01.01.2014 registreeritud kokku 1233 töötut inimest. Nagu ka mujal Eestis tõusis töötute arv drastiliselt 2008. aastal alanud majanduslanguse tõttu. Tänasel päeval on töötute arv vähenenud.

Nii kõrge töötuse taseme juures on riigi peamine eesmärk töötuse kestuse lühendamine ja töötute võimalikult kiire tööturule tagasitoomine. Seega on rakendatavate tööturumeetmete puhul rõhuasetus eelkõige töökohtade loomist toetavatel meetmetel, näiteks palgatoetus tööandjale töötu töölevõtmise korral.

Veel pakutakse ettevõtluse alustamist toetavat tervikpaketti, mis hõlmab lisaks toetusele ka ettevõtlusega alustada soovijate nõustamist ning juba toetust saanud tegutsevate ettevõtjate järelnõustamist ja täiendkoolitust, et tagada toetuse abil loodavate ettevõtete jätkusuutlikkus. Nendel töötutel, kellel puudub kutse- või kõrgharidus majanduse alal või ettevõtluskogemus, tuleb enne toetuse taotlemist läbida ettevõtluskoolitus. Oluline on taotlejal arvestada sellega, et ettevõte peab vähemalt ühe aasta toimima. 2012 aastal

alustas antud toetuse toel ettevõtlusega Valgamaal 34 inimest. 2013 aastal taotleti toetust 17-nel korral.

Kõiki eelpoolnimetatud tööturuteenuseid rahastati Euroopa Sotsiaalfondi kaasrahastatavast programmist „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007-2013", mille tegevusi viis ellu Töötukassa.

2.5 Turism

Helme vald on arenev turismisihtkoht. Turismist on saanud ja saamas oluline sissetuleku-allikas mitmetele kohalikele ettevõtjatele. Valla rikkuseks on puhas loodus, palju ajaloo- ja kultuurimälestisi ning pidevalt paranevad puhkamisvõimalused. Turismi areng võimaldab mõnevõrra tasakaalustada valla eri piirkondade ebaühtlast arengut, avardab võimalusi uute töökohtade loomiseks ja annab lisasissetulekuid elanikele. Majutusteenust pakuvad Helme vallas praegu Taagepera lossi hotell, Kivimäe hostel, Kirikukülas Marja talu puhkekompleks, Udumäe puhketalu ja Kalme Kalakasvatuse puhkekompleks.

Eesmärk on kujundada Helme vallast turismisihtkoht, mille hea maine põhineb siinsel loodusel, kultuuripärandil ja rahvuslikel traditsioonidel. Selleks tuleb mõjutada turistide voogusid, levitades positiivset infot nii sise- kui ka välisturul ning soodustada turismiga tegelevate institutsioonide koostööd erinevate turismivaldkondade arendamisel.

Helme vald on äärmiselt rikas looduslike ja ajalooliste vaatamisväärsuste poolest. Olulisemad vaatamisväärsused on järgmised:

- *Helme koopad ja allikad* - Helme koopad (rahvasuus tuntud "põrguhaua" nime all) paiknevad Helme lossivaremetest põhja poole jätkuva seljandiku kõrgel ja kitsal nõlval. Koobastik on arvatavasti algselt looduse poolt loodud ja hiljem inimkäte abil suuremaks uuristatud. Koopaid kasutati sõdade ajal pelgupaigana. Koobastik asub valges keskdevoni burtnieki lademe liivakivis. Paari viimase aastakümne jooksul on Helme koobastik tublisti varisenud ja koosneb praegu ühest suuremast ruumist ning sellest hargnevatest käikudest.

- *Ordulossi varemed* - ordulinnus paikneb kahe vallikraaviga eraldatud looduslikul neemikul. Müürijäänused ja põhiplaan lubavad arvata, et ehitis pärineb 14. sajandi esimesest poolest. Praegu on Helme ordulinnusest järel kõrged aknaavadega maakivi-müürid. Nende järgi on kindlaks tehtud, et pealinnus asetses põhiplaanis põhja-lõuna

suunas väljavenitatud ovaali kujuliselt mõõtmetega 120x60 m. Helme ordulinnuse vanimaks ja huvitavamaks osaks peetakse tornilaadset ehitist linnuse keskosas. Neemiku lõunapoolset osa nimetatakse Silla- ehk Keldrimäeks. See oli eelkindlustus lossi peavärava ees, kust viis sild üle kraavi.

- *Orjakivi* - Orjakivi lebab pooleldi maasse vajunult Keisripalu oja kaldal Kõrgemäe paljandi juures (50 m Helme kalmistust põhja pool). Kivil on kaks lohku - ligikaudu pool meetrit pikad, 30 cm laiad ja 8 cm sügavad. Räägitakse, et kivi asunud vanasti Helme hiies. Kui saksa ristiusustajad hiie hävitasid, oli kivi viidud linnuse ette. Linnuse õhkimise järel 1658. aastal viinud eesti sõdalasest väravavaht ohvrikivi oma kodukohta Laose tallu Jõgevestes. Kuidas kivi praegusesse asukohta sattus, pole teada. Ilmselt on tegemist muistse ohvrikiviga, millele on leitud ilus legend. Kuulsaks on kivi saanud Jakob Tamme ballaadi „Orjakivi“ kaudu.

- *Barclay de Tolly mausoleum* - kindralfeldmarssal Michael Andreas Barclay de Tolly nimele pole muul Eestil naljalt midagi vastu panna. Barclay de Tolly mausoleum kui vaatamisväärsus ootab veel avastamist. Mausoleumis oleva monumendi on loonud üks tolle ajastu silmapaistvamaid skulptoreid Vassili Demut-Malinovski. Mausoleumi keskel olevast avast põrandas pääseb keldrisse, kus asuvad nähtavalt vürsti ja vürstinna Barclay de Tolly sarkofaagid**.**

- *Taagepera mõis* - Taagepera on viimane Eestimaa mõis, mis asub kaugel Lätimaa piiril, rohkem kui kakssada kilomeetrit Tallinnast. Taageperast edasi algavad ürgmetsad ja paksud laaned. Mõisahoone on ebaharilik, oma arhitektuuris pigem seotud Soome rahvusromantika kui Balti ehitustraditsiooniga. Mõisa viimane omanik Hugo Ferdinand Bernand von Stryk oli imelik mees, veel enne ühe ajastu hävingut ja lõppu on ta otsekui trotsides kõike, mis tulnud või tulemas, lasknud ehitada tohutu maja. 1922. aastal avati Taagepera lossis kopsutuberkuloosi sanatoorium. Praegu on lossis hotell ja konverentsikeskus.

- *Holdre mõis* - Holdre on Taagepera tütar, viimasest küll mitu korda pisem, kantud ometi samast hingusest. Mõlema maja ilmet kujundavad kaks keskaegse bürgeri elamu arhitektuurist laenatud kõrget viilu. Nii nagu Taageperas, kohtame ka Holdre arhitektuuris ennekõike Soome rahvusromantika igipõlist jõudu ja Skandinaavia saagade

ülevust. Pikka aega oli Holdre mõis Lõuna-Eesti piirimail üks Helme kihelkonna väiksemaid. Suuremad ehitustööd algasid alles 1909. aastal, kui selle koha ostis Woldemar Dimitri von Ditmar. Ilmselt tegi seda Taagepera mõisa omaniku Hugo von Stryki soovitusel. Arhitekt Otto Wildau, kelle töökoht oli Riias ja kes oli projekteerinud von Stryki hoone Taageperas (1907-1912), on projekteerinud ka Holdre mõisa hoone. Nii Taagepera kui Holdre mõisad said rahvusromantilise suuna *art nouveau* eredaks näiteks, olles mõjutatud Soome tolleaegsest arhitektuurist. Nõukogude ajal kasutati Holdre mõisahoonet pioneerilaagrina. Viimastel aastatel on hoone seisnud kasutuseta.

- *Mats Erdelli kabel* - Taagepera kalmistu parempoolses nurgas äratab tähelepanu kabel. See on eesti talupoja Mats Erdelli perekonna matusepaik. Kabeli keskel on suur kivitahvel kirjaga: "Siin hingab rahhoga omma suure tööteggemissest ja holekandmissest Sõnni peremees Rope mõisa Pfandhalter ja Pattkülmõisa Rentnik MATZ ERDELL sünd Pöögle valla Erdo tallus esimese Kristuse ülestõusmis pühha jutluse aial 1792 aastal, surnud Pattkülla mõisan 2-sel Detsembre kuu päeval 1847". Mats Erdell oli Taagepera Sõnni talu omanik, kelle üks järglasi Hans Erdell ostis 1868. aastal Roobe mõisa päriseks. See oli üks varasemaid taolisi oste Liivimaa ajaloos.

- *Taagepera Jaani kirik* - Ala külas, kõrgel mäenõlval, vaatab nii Pärnu kui ka Tartu poolt tulijaid Taagepera kirik. On seda teinud juba 1674. aastast alates. Kirik on ehitatud barokkstiilis, kivist hoone ja puidust haritorniga. Kuna Helme kihelkond oli territoriaalselt väga suur, siis Taagepera kirik oli Helme kiriku abikirikuks. Praegu on Taagepera iseseisev kirikukogudus.

- *Helme Maarja kiriku varemed* - Helme kiriku täpset ehitusaega ei teata. Ajaloolased pakuvad kes 13. sajandit, kes aga hoopis 15. sajandit. Arhitektuuriliselt kuulus Helme kirik Lõuna-Eesti kodakirikute rühma. Kirik oli väljast 41,3 m pikk, 19,6 m lai, kirikutorn 45,8 m kõrge. Kirikus oli 800 istekohta ja ta mahutas üle 2 000 inimese. Viimane suurem remont tehti kirikus 1921. aastal, orelit remonditi 1922. aastal. Helme kirikuhoonele sai saatuslikuks teine maailmasõda. 1944. aasta 21. septembril tabas kirikut kaugelaske-kahuri mürsk. Mürsk lõhkes orelis, õhusurve liigutas torni alustalasid ja kallutas selle viltu. Samal sügisel kukkus torn alla, lõhkudes katust ja kiskudes maha seina.

- *Helme koduloomuuseum* - Helme koduloomuuseum asub Kirikuküla külas, endises Helme kiriku pastoraadihoones. Muuseumivarad toovad oma arvukuses esile siinsed eluväärtused, elatusallikad ja elulaadi.

- *Õhne jõgi ja vesiveskid* **-** Tõrvast jookseb Õhne jõgi läbi 3,5 km ulatuses, jõe kogupikkus on aga 91 km. Ta saab alguse Veisjärvest Viljandimaal, käib ära Lätis ja suubub Suislepa lähedal Võrtsjärve. Jõgi on saanud oma nime sõnast "ahne". Vanasti nõudnud ta sageli ohvreid. Õhne sobib süstamatkade korraldamiseks. Jõe kaldalt avaneb kauneid looduspilte, märkimisväärseim on neist ehk Õhne jõe ürgorg Koorküla mõisa kohal. Õhne jõe alguse looduslik säng kulges maa all ja oli eristatav ainult õõtsuva pinnase järgi. Maaparandustega loodi Õhnele uus säng paari meetri laiuse kraavi näol. Taagepera kohal on aga Õhnest saanud juba tõeline jõgi, mis voolab paarisaja meetri laiuse kõrglammoru keskel. Mitmes kohas oma teel on jõgi üles paisutatud veskijärvedeks. Taageperas, Holdres, Koorkülas ja Tõrvas on see tänaseni. Enne teist maailmasõda oli Tõrva-Helme piirkonnas Õhne jõel 9 vesiveskit. Üks neist paiknes Alal. Valga-Uulu maantee taga oli paisjärv ja tee ääres veski. Veski hävis 1944. aasta septembrilahingute ajal. Teine veski asus Taagepera lossi värava lähedal ja kuulus lossile. Töötas vesiturbiiniga. 1924. aastast andis veski elektrienergiat lossile (sel ajal sanatooriumile). Holdreski töötas vesiveski. Peale jahvatustöö saeti seal ka palke. Pärast sõda oli Holdre veski Tõrva Teenindus-kombinaadi majandada, hiljem paiknes hoones Holdre metskond. Neljas vesiveski oli Lätimaal. Viies vesiveski oli Koorkülas. Koorküla veski asub lohus otse Tõrva-Koorküla maantee ääres. Veskitamm ja hoone on praegugi alles, kuid ei tööta. Kuues, nüüdseks hävinud veski, asus Kaubil. Kaubilt natuke edasi oli Matsi veski. See töötas kahe vesiturbiiniga. Pärast sõda jäi jahvatajaid järk-järgult vähemaks. Veski seiskus ja lagunes. Tõrva linnas oli omaniku nime järgi Tultsi veski.

- *Koorküla koopad* **-** Koorküla koobastik on Aruküla ja Helme koobastiku kõrval Eesti suuremaid. Vana mõisaparki läbib kitsas ja sügav allikaterikas sälkorg, mis suubub Õhne jõe orgu. Koorküla koobas asub samas keskdevoni Burtnieki liivakivi lademes nagu Helme koopadki. Paljandeid on näha mitmes kohas. Koobaste kõrval on kuulsad Koorküla allikad. Allikavesi on tugeva rauasisaldusega ja ravitoimega. Esimesena juhtis sellele tähelepanu 1691. aastal Tartu Ülikooli arstiteaduskonna professor Lars Micrander. Tema artikkel on vanim teadaolev Eesti geoloogilise objekti kirjeldus.

2.6 Haridus

2.6.1 Alusharidus

Helme vallas tegutseb kaks lasteaeda – Ritsu Lasteaed-Algkool, kus seisuga 01.09.2014 käis lasteaia osas 40 last; Ala Põhikooli juures tegutseb lasteaiarühm, kus käib 01.09.2014 seisuga 17 last. Väljaspool valla piire käis 01.01.14 seisuga lasteaias kokku 39 last, neist Tõrva linnas 34 last (lasteaed „Tõrvalill" 19 last ja lasteaed „Mõmmik" 15 last), Elva lasteaias 1 laps, Riidaja valla lasteaias 2 last, Aakre Lasteaed- Algkoolis 1 laps, Aste Lasteaias 1 laps, Karksi Nuia Lasteaias 2 last.

Tabel 8. Lasteaia kohad

Aasta	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Tõrva "Mõmmik"	22	20	17	15
Tõrva „Tõrvalill"	10	11	17	19
Ala Lasteaed-Põhikool	14	17	16	16
Ritsu Lasteaed- Algkool	40	42	40	40
Elva Lasteaed	1	1	2	1
Valga Lasteaed „Buratino"	1	0	0	0
Õru Lasteaed- Algkool	2	3	2	2
Aakre Lasteaed- Algkool	2	1	0	1
Nõo Lasteaed	0	1	0	0
Ridala Lasteaed	0	1	0	2
Aste Lasteaed	0	0	0	1
Abja Lasteaed	0	0	1	0
Karksi Nuia Lasteaed	0	0	2	2

Allikas EHIS

Alates 2013. aasta märtsist on Ritsu Lasteaed- Algkool ja Ala Põhikooli juures olev lasteaiarühm seotud pilootprojektiga „ Mulgimaa keelepesä"

Tausataks: Juba 2009. Aastal tegutses Võru Instituudi juures pisike võrukeelne keelepesa. 2012 aastal sai asi uue hingamise läbi Vana Võromaa lasteaedade. 2012 aasta lõpul õpetati võru keelt keelepesade projekti kaudu 11 Vana Võromaa lasteaias.

Mulgimaal ei olnud mitte ühtegi aktiivselt tegutsevat keelepesä. Eesmärk oli alustada pilootprojektiga „Mulgimaa keelepesä“ Helme vallas asuvas kahes lasteaias (Ritsu Lasteaed Algkoolis ja Ala Põhikooli juures asuvas lasteaia rühmas). Helme vald on küll üks osa mulgimaast, kuid keeleõppe poolest on meie piirkond jäänud vaeslapse rolli.

Kuna Mulgimaa kultuuriprogrammi üldeesmärgiks on Mulgimaale omase elulaadi taaselustamine ning väärtustamine, läbi tavade ja kommete ning keelelise eripära õpetamise. Siis leidsime, et on oluline juba väikeste mudilaste sidumine mulgikeele ja kultuuripärandiga. Läbi laste on võimalik haarata juurde kohalikus kultuuris osalejaid. Mida endast kujutab keelepesä? Keelepesä iseenesest (inglise language nest) on mingi väikese põliskeele nt.(mulgi keele) säilitamisviis laste päevahoius või lasteaias. Nendes asutustes õpetatakse lastele keelt nendes loomulike tegevuste käigus, nt mängimisel, riietumisel, söömisel.

Nagu eelnevalt nimetatud olid pilootprojekti sihtgrupis Ritsu Lasteaed Algkooli vanema rühma lapsed (20) ning Ala Põhikooli juures asuva lasteaia rühm (17 last). Läbi laste kaudselt ka lapsevanemad. Kuna projekt algas märtsist 2014, siis Ritsu Lasteaed Algkooli vanema rühma lapsed lõpetasid juuni alguses lasteaia ning asusid esimesse klassi õppima, siis jätkus projekt uue vanema rühmaga (20 last). Kokku oli haaratud pilootprojektiga 58 last ning 3 eelkooli õpetajat.

Toimumise aeg oli märtsist 2014 kuni veebruar 2015.

Projektis osalevates lasteaedades kõneldi lastega esialgu ühel päeval kuus ainult mulgi keeles. Laste vanus oli lasteaedateiti erinev. Projektiga seotud keeleõpetaja Alli Laande aitas lasteaedade rühmaõpetajatel õpetada lastele mulgikeelseid laule ja mänge ning igapäevaselt mulgi keeles suhelda. Õpetati mulgi tavasid ja kombeid. Selgitati ajaloolist tausta. Muusika tundides õpetati väikekanneldel lihtsaid muusikalisi palakesi ja regilaule saatma.

Kokku toimus 10 õppepäeva Ritsu Lasteaed-Algkoolis ning 10 õppepäeva Ala Põhikooli juures.

Tulemusena oleme suutnud käima lükata esimese mulgimaa keelepesä projekti, kuhu on võimalik järgnevatel aastatel juurde liita Tõrva lasteaiad, Hummuli lasteaed jt. Projektiga oleme loonud esimese pinnase mulgi keele algõpetamiseks. Oleme alustanud ka lasteaia

rühmaõpetajate õpetamisega, et nad oleksid varsti võimelised iseseisvalt keelepesäsid läbi viima.

Projekti rahastas Helme Vallavalitsus ja Rahva Kultuurikeskus Mulgimaa programmist.

2.6.2 Põhi- ja keskharidus (gümnaasiumi haridus)

Helme vallas asub kaks kooli – Ritsu Lasteaed-Algkool ja Ala Põhikool. Ala Põhikoolis õppis 01.09.2014 seisuga 46 last. Ala koolil on olemas ka õpilaskodu, kus olemasolevast 23 kohast on praegu täidetud 17 kohta. Koolis uuendati 2012. aastal täielikult poiste tööõpetuse klassi inventar. Tütarlaste käsitööks soetati kaasaegne tikkimise ja õmblusmasin. Ritsu Lasteaed-Algkooli kooliosas õppis neljas klassis kokku 22 last. Erinevalt üldisest tendentsist laste arvu vähenemise suunas vabariigis üldiselt ja eriti maapiirkondades, Ritsu koolis püsib see hetkel stabiilsena. Põhjusena võib välja tuua asukoha tööstuspiirkonnas, mis tähendab töökohtade olemasolu, mis omakorda on eelduseks noorte (lastega) perede siirdumisele piirkonda.

Kõik kolm kooli Ala Põhikool, Ritsu Lasteaed- Algkool ja Tõrva Gümnaasium on liitunud Tervist edendava kooli liikumisega. Sellega liitumine oli vabatahtlik. Võrgustiku näol on tegemist piirkondliku huvigrupiga, kes tegeleb tervise edendamisega eesmärgistatult ja süsteemselt.

Lähimad naabruses olevad põhikoolid asuvad Hummulis ja Riidajas. 2014 aastal õpib 1 Helme vallas elav laps Hummuli Põhikoolis ja 6 last Riidaja Põhikoolis. Mujal põhikoolides õpivad Helme valla sissekirjutusega lapsed Aste Põhikoolis 1 laps ja Keeni Põhikoolis 1 laps.

Lähimad gümnaasiumid asuvad Tõrva linnas ja Karksi-Nuias. Tõrva Gümnaasiumis õpib 01.09.2014 seisuga 152 Helme valla last (sellest põhikooli osas 125 last ja gümnaasiumi osas 27 last), August Kitzbergi nimelises Gümnaasiumis (kuni aastani 2008 Karksi-Nuia Gümnaasium) 5 last. Helme vallast kaugemates õppeasutustes õpib Elva Gümnaasiumis 1 laps, Kuresaare Gümnaasiumis 1 laps, Viljandi Maagümnaasiumis 1 laps, Viljandi Täiskasvanute Gümnaasiumis 1 laps, Nõo Reaalgümnaasiumis 1 laps, Tartu Tamme Gümnaasiumis õpib 1 õpilane, Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumis 3 õpilast, Valga Kaugõppe gümnaasiumis 4 noort inimest, Valga Jaanikese Koolis 1 õpilane, Ämmuste Koolis 2 õpilast, Kilingi–Nõmme Gümnaasiumis 1 õpilane, Paldiski Ühisgümnaasiumis 1 laps, Tartu Waldorfkoolis 1 õpilane, Tallinna Vanalinna Gümnaasiumis 1 õpilane .

Aastal 2014 õppis 1 Helme valla sissekirjutusega laps Ukrainas.

Valla koolide varustatus pedagoogilise personaliga on hea, pidevalt toimub töötajate täiendõpe. Vald maksab õpetajate palgarahale omalt poolt lisa. Olmetingimused koolides on head. Oluliselt on täiendatud koolihoonete funktsionaalsust (koolihoonetesse on viidud raamatukogud ja külakeskused, loodud täiendavad sportimise võimalused).

2.6.3 Kutseharidus

Kutseharidust pakub Helme vallas Valga Kutseõppekeskuse Helme osakond Helme päevakeskuse ruumides kaugõppena (autoõpe B-kategooria). Maakonna kutsehariduskeskus Valga Kutseõppekeskuse näol asub ise Valga linnas. Helme valla õpilased omandavad enamasti eriala Tartu, Viljandi, Võru või Valga linnas asuvates kutseõppekeskustes.

2.6.4 Huviharidus ja noorsootöö

Huviharidus

Lähim huviharidust pakkuv asutus on Tõrva Muusikakool, kus 01.09.2014 seisuga õppis 24 Helme valla last. Ala Põhikooli juures tegutseb muusikaklass, mille õppetöös osaleb Ala kooli 6 õpilast.

Huvitegevus toimub peamiselt koolide juures. Ala Põhikoolis tegutseb 5 ringi – lavakunsti-ring, kunstiring, arvutiring, kodundusring ja majandusring. Ritsu Lasteaed-Algkoolis tegutsevad järgmised ringid: mudilaskoor, lauluring, liiklusring, tantsuring, kunstiring, loodussõprade ring ja näitering.

Huvialaringid on Ala rahvamajas, kus töötab 9 ringi: memmede laulu ja tantsuring „Hõbetäht", naisrahvatantsuring „Liisud", *live*tantsuring noortele, spordiring, kunsti- ja käsitööring, segarahvatantsuring "Jandali", segaansambel „Sillervo", täiskasvanute keraamikaring.

Koorküla rahvamaja on avatud erinevate projektipõhiste laagrite korraldamiseks.

Noorsootöö

Karjatnurme ja lähiümbruse noorte kogunemiskohaks on Karjatnurme Päevakeskus. Päevakeskuse rahastamine toimub Helme Vallavalitsuse poolt.

Kalme külas on remonditud Helme Vallavalitsuse eelarvevahendite abiga kunagine külakeskuse katlamaja. Täna on võimalus antud ruumides koostöös Kalme päevakeskusega ja Kalme külaseltsiga kohalikel noortel seal toimetada. Kohaliku Omaalgatuse Programmi abil

on uuendatud võrkpalliväljak ning jalgpallivärav, korrastatud külaplats. Suvekuudel toimub noorte aktiivne tegevus olemasoleval külaplatsil.
Linna küla külakeskus on saanud enda kasutusse valla poolt ruumid Ritsu Lasteaed-Algkooli hoones.

Alates 01.09.2014 on valla poolt tööle võetud esmakordselt valla ajaloos nii noorsoo- ja sporditöö spetsialist kui sporditreener.

Noortele on vaba aja veetmiseks loodud võimalused uues remonditud külaseltsi ruumis. Erinevateks tegevusteks on noortel võimalik kasutada ka Ritsu spordibaasi ruume. Vallavalitsuse poolt on korduvalt esitatud erinevatesse rahastatavatesse projektimeetmetesse taotlusi Helme valla noorsootöökeskuse väljaehitamiseks tühjana seisva Ritsu ujula baasil.
Helme päevakeskus on saanud piiriülesest projektist EST-LAT rahastuse ruumide remondi teostamiseks. Päevakeskuses on ka noortel võimalus oma vaba aega sisustada.

Alates 2012. aasta 1. septembrist alustas Ala päevakeskus oma tööd Ala kooli hoones päevakeskuseks kohandatud ruumides. Täna tegutsevad noored seal aktiivselt. Võrreldes päevakeskuse eelmise asukohaga on tänane kasutusaktiivsus märgatavalt suurenenud tänu kõrval olevale raamatukogule ja koolile. LEADER programmi raames on soetatud Ala Päevakeskusesse lauajalgpalli ning õhuhoki lauad.

2.7 Kultuur

2.7.1 Raamatukogud

Vallal on kaks raamatukogu - Helme raamatukogu Linna külas ja Taagepera raamatukogu Ala külas. Mõlemad raamatukogud on viimastel aastatel saanud uued kaasaegsed ruumid. Taagepera raamatukogu asub alates 1. septembrist 2012 ühise katuse alla Ala Põhikooliga. Helme raamatukogu avati uutes ruumides 1. oktoobril 2013 Ritsu Lasteaed-Algkooliga ühise katuse all. Seoses nende muudatusega on oluliselt kasvanud raamatukogude külastatavus.
Helme raamatukogu korraldab laenutust ka Kalme päevakeskuses ja Taagepera raamatukogus Karjatnurme päevakeskuses. Raamatute laenutamise teenust aitavad pakkuda vallas asuvad päevakeskused. Probleemiks on vahendite vähesus uue kirjanduse soetamiseks.

2.7.2 Rahvamajad ja päevakeskused

Rahvamajad

Helme vallas on kaks **rahvamaja** – Koorküla ja Ala rahvamaja.

Alates 1. juuli 2014 on Koorküla rahvamaja suletud regulaarseks tegevuseks. Soovijad saavad ruume rentida ürituste läbiviimiseks. 2006. aastal teostatud kapitaalremondi järgselt on hoone jätkuvalt heas seisukorras. Täna on valla poolt tagatud rahvamaja ja selle ümbruse korrashoid.

Ala rahvamajas valmisid 1997. aastal spordi- ja kultuuritegevuseks sobivad ruumid, mida kasutab ka Ala Põhikool. Saalis on istekohti umbes 360 inimesele, lava mõõdud on 9x9 m. Rahvamaja kasutuses on kaks kabinetti - üks rahvamaja juhatajale, teine ringitegevuseks ja esinejatele. Koos Ala põhikooliga on ühised riietusruumid ja tualett ning kodundusköök koos vajamineva inventariga. Rahvamaja helitehnika on aegunud (viimati uuendatud 2008. aastal). Rahvamaja pakub võimalusi tegeleda mitmesuguste erinevate huviringidega erinevas eas elanikele. Korraldatakse sündmusi, matku, spordivõistlusi, ühiseid kontserdi- ja teatrikülastusi, tähtpäevi ja muid traditsioonilisi sündmusi, käiakse ise esinemas ja kutsutakse erinevaid külalisi rahvamajja esinema. Projektipõhiselt saadud rahastusest on rajatud Ala Põhikooli jõusaal, mida rahvamaja spordiringi liikmed õhtusel ajal aktiivselt kasutavad. Rahvamajas töötab 9 ringi, mis on täpsemalt ära nimetatud punktis *2.6.3. Huviharidus ja noorsootöö.*

Päevakeskused

Helme vallas asub neli päevakeskust – Karjatnurme päevakeskus, Kalme päevakeskus, Ala päevakeskus ja Helme päevakeskus.

Karjatnurme päevakeskus asub Karjatnurme külas ja korraldab järgmisi traditsioonilisi üritusi: jaanipäev ja jõulude tähistamine ning päevakeskuse aastapäev. Päevakeskus pakub järgmisi teenuseid: ajakirjanduse lugemine ja laenutamine, arvuti kasutamine, pesu pesemine, duši kasutamine, lauamängude mängimine, televiisori vaatamine, telefoni kasutamine, joonistamine, tähtpäevade tähistamine.

Kalme päevakeskus asub Kalme külas. Ruumide olukord on rahuldav, remont tehti 2005. aasta suvel. Päevakeskus pakub järgmisi teenuseid: ajakirjanduse lugemine ja laenutamine, arvuti kasutamine, pesu pesemine, duši kasutamine, lauamängude mängimine, televiisori vaatamine, muusikakeskus ja telefoni kasutamine, joonistamine, tähtpäevade tähistamine. Kalme katlamaja ruumides saavad noored mängida koroonat, laulda karaoket, tegeleda poksimisega ja jõutreeninguga ning mängida trumme ja muid muusikariistu (kohapeal on olemas vastav helitehnika). Traditsioonilised üritused, mida Kalme päevakeskus korraldab, on jaanipäev, jõulupidu ning päevakeskuse sünnipäev.

Ala päevakeskus asub Ala külas. Päevakeskus pakub järgmisi teenuseid: ajakirjanduse lugemine ja laenutamine, arvuti kasutamine, pesu pesemine ja kuivatamine, duši kasutamine, lauamängude mängimine, televiisori vaatamine, joonistamine, tähtpäevade tähistamine, jõusaali kasutamine. 2013. aastal on projektipõhiselt soetatud noortele uued mängulauad (õhuhoki ja lauajalgpall). Koostöös rahvamaja ja raamatukoguga tähistatakse erinevaid rahvakalendri tähtpäevi.

Helme päevakeskus asub Helme alevikus. Päevakeskus pakub järgmisi teenuseid: ajakirjanduse lugemine ja laenutamine, arvuti kasutamine, duši kasutamine, televiisori vaatamine, telefoni kasutamine, joonistamine, tähtpäevade tähistamine. Koostöös Helme külaseltsiga tähistatakse jõulusid ning jaanipäeva. Kaks korda nädalas kasutab päevakeskuse ruume Valgamaa Kutseõppekeskus autoõpetuse õpetamiseks (B-kategooria). Kord nädalas kasutab päevakeskuse ruume Helme Käsitööseltsing. Alates 1. oktoobrist 2014 kasutab ühte päevakeskuse ruumi Helme Pansionaat hoolealuste töötoana.

Jõgeveste teabetuba alustas oma tegevust 2005. aasta sügisel. Puithoone soetati PRIA abil külaelu edendamise programmist 2004. aasta lõpus ning paigaldati 2005. aasta Helme valla eelarvevahendite abiga. Seoses kasutusaktiivsuse vähenemisega viimastel aastatel suleti teabetuba alates 1. juulist 2014. Hoonet on võimalik külaelanikel kasutada erinevate sündmuste läbiviimiseks. Hoone ja selle ümbruse korrashoiu tagab omavalitsus. Hoones paikneb Jõgeveste küla interneti tugijaam.

Muuseumid

Helme vallas Kirikuküla külas asub Helme koduloomuuseum. Seltsitegevuse alusel 1976. aastal asutatud muuseum jätkab tegevust tänini. Eksponaatide arvu poolest Valgamaal kõige

enam eksponeeritud muuseum. Pool maja esikorrusest on remontimata. Muuseumi külastatavus on perioodi erinev – kevadel käivad kooliõpilased, suvel perekonnad ja nende külalised. Viimasel ajal külastab muuseumi rohkem inimesi ka kaugemalt Valgamaalt. Muuseumiesist parki kasutatakse erinevate kultuuriürituste korraldamiseks. Lisaks Helme vallale finantseerivad muuseumi tegevust ka Põdrala ja Hummuli vald ning Tõrva linn. Alates 2013. aastast on koostöös Tõrva Gümnaasiumiga koolitatud välja noorgiide.

Barclay de Tolly mausoleum kuulub objektina Helme vallale. Kompleksi pindala suurus koos pargiga ja park-metsaga on kokku 4 hektarit. Kuni 2008. aastani piirduti turismiobjekti teenindamisel ühe töötajaga, kuid alates 2008. aastast suurendati töötajate koosseisu ja suvekuudel on tööl täiendav inimene. Viimane muudatus on tingitud kompleksis osutavate teenuste olulise laienemisest alates 16. maist 2008 (lisaks mausoleumihoonele avati turistide tarvis Barclay de Tollyst püsiekspositsioon kunagises valvurite majas). 2005. aastal rajati mausoleumi juurde kivikattega kõnnitee, 2007. ja 2008. aastal lisandus peale valla eelarveliste vahendite objekti korrastamiseks 1,9 miljonit krooni Kultuuriministeeriumi poolt. 2009. aasta sügisel valmis EASi toel mausoleumi kompleksi juures kaasaegne autoparkla. 2013. aasta kevadel paigaldati Leader programmi toel Barclay de Tolly mausoleumikompleksi ette National Geographicu kollane vaateaken.

Helme mõisa hoonesse on üle Eesti kokku toodud SA Rahvuslik Klaverimuuseumi poolt üle 30 klaveri. Sihtasutusel on lisaks üle Eesti veel deponeeritud ligi 20 klaverit erinevates piirkondades. 2010. aastal esitatud piirkondliku konkurentsivõime tõstmise rahastusprojekti ei rahuldatud. Hetkel otsitakse erinevaid klaverimuuseumi edasiarendamise võimalusi.

Ala külla on planeeritud koostöös Mulgimaa omavalitsustega rajada Euroopa Liidu rahaliste vahendite abil Sooglemäe talu baasil Mulgi Külastuskeskus. 2010. aastal Mulgi Kultuuri Instituudi poolt esitatud projekti taotlust ei rahastatud. Koostöös Mulgi Kultuuri Instituudi ja Mulgimaa omavalitsustega (sealhulgas Helme kihelkonna omavalitsused Helme, Hummuli, Põdrala, Tõrva) soovitakse projekt 2015. aastal rahastamiseks uuesti esitada.

2.8 Sport

Spordirajatised

Valla keskseks spordikompleksiks on Linna küla spordibaas, kus on korralik võimla, vajalikud abiruumid, saun, trenažööride ruum ning lasketiir**.** Lisaks on Ala Põhikoolil olemas võimla ja

palliplatsid, mida saavad kasutada ka vallaelanikud. 2013. aastal rajati Ala Põhikooli ruumidesse LEADER projekti toel täiendavalt jõusaal. Karjatnurme külas asub 2007. aastal rajatud palliplats. Sportlikuks vaba aja veetmiseks külades olemasolevatel väliplatsidel on võimalused veel Kalme, Koorküla ja Taagepera külade elanikel.

2010. aastal valmis Ala külas korterelamute juurde laste mänguväljak Kohaliku omaalgatuse programmi toel. Sama programmi toel sai 2014. aastal uuendatud Kalme küla spordirajatisi (võrkpalliväljak, jalgpallivärav). Aastatel 2013 ja 2014 valmisid LEADER projekti toel mängu- ja sportimisväljakud Linna, Taagepera ja Karjatnurme külas ning Helme asulas.

Nimetus	Ehitusaasta	Suurus, tingimused	Ehituslik olukord
Ala PK võimla	1997	Kasulik pind 770m^2, palliplatsid u. 450m^2	Heas korras
Ala PK mänguväljak	2003	Palliplatsid 18x36 m^2, osa asfalteeritud.	Korras
Ritsu võimla ja siselasketiir	1987	Kasulik pind 1633,2 m^2 saal (19x36,5 m), lasketiir(5x36m)	Võimla väga heas korras, lasketiir korras
Ritsu spordiväljak	2006	Kergejõustik, palliplatsid	Korras
Karjatnurme küla palliplats	2007	Palliplats 9x18 m	Heas korras

Tabel 5. Helme valla spordirajatised

Traditsioonilised spordiüritused

Nimetus	Toimumise aeg	Osalejate arv	Korraldaja
Korvpalliturniir	jaanuar-veebruar	30	Ritsu Spordibaas
Võrkpalliturniir	jaanuar-veebruar	36	Ritsu Spordibaas
Lauatennise võistlused	veebruar-märts	20	Ritsu Spordibaas
Lauatennise võistlused	oktoober-november	24	Ritsu Spordibaas
Sisekergejõustiku võistlused	oktoober	66	Ritsu Spordibaas
Sisekergejõustiku võistlused	jaanuar	60	Ritsu Spordibaas
Murdmaasuusatamine	jaanuar-märts	100	Ritsu Spordibaas
Krossijooks	oktoober, aprill	120	Ritsu Spordibaas
Jalgrattakross	mai	30	Ritsu Spordibaas
Helme jalgrattasõit	mai	40-50	Ritsu Spordibaas
Kergejõustikuvõistlused	juuni	100-120	Ritsu Spordibaas

Kergejõustikuvõistlused	september	100-120	Ritsu Spordibaas
Võistlused Helme valla päeva raames	august	80-100	Ritsu Spordibaas
Ritsu spordipäeva võistlused	august	120-150	Ritsu Külaselts ja Ritsu Spordibaas
Rahvamatk	mai	50-60	Ritsu Spordibaas

Tabel 6. Traditsioonilised spordiüritused Helme vallas

2.9 Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

2.9.1 Tervishoid

Helme vallas ei ole perearsti/tervisekeskust jne, valla elanikke teenindavad järgmised Tõrva linnas asuvad asutused/isikud: Tõrva Tervisekeskus, perearstid Merike Ausmees, Eve Rebane, Maret Vähi-Anier ja Anželika Kovešnikova ning pereõde Liia Kägu. Perõendus teenust osutab ka Eve Rebane Tõrva linnas pakuvad perearstiteenuseid OÜ Valgamaa Arstikeskus, OÜ Riolani ja OÜ Perearst E.Rebane. Väljaspool vastuvõtuaegu tekkivate tervisehäirete korral saab abi ja nõuannet:

Perearsti nõuandetelefonil 1220

Häirekeskusest telefonil 112

AS Valga Haigla päevapalat.

Hambaraviteenust ostetakse elanike poolt Tartust, Viljandist, Lätist, Karksi-Nuiast, Elvast, Valgast ja Tõrva linnast.

Lähimad apteegid asuvad Tõrva linnas: Farmacia Apteek ja Koduapteek. Valla inimesed kasutavad apteeke ka Valgas, Kärstnas, Rõngus ja Tartus. Lähim kiirabibrigaad asub Tõrva linnas.

2.9.2 Sotsiaalhoolekanne

Helme vallas tegelevad sotsiaaltööga: sotsiaalnõunik, kes tegeleb ka lastekaitsega; sotsiaalhooldustöö spetsialist, kes tegeleb puuetega inimestega ja nende hoolekande korraldamisega; avahooldustöötaja (0,8 kohta).

Endaga mitte toimetulevad eakad on võimalik paigutada hooldekodusse. Helme Pansionaat asub kaasaegselt renoveeritud endises Helme Kutsekeskooli ühiselamu hoones. Hoone paikneb Helme asulas looduskaunis Helme mõisapargis, 2 km kaugusel Tõrva linnast Pärnu pool.

Helme Pansionaat OÜ missiooniks on pakkuda sõbralikku ja professionaalset teenindust ning peamiseks eesmärgiks on kliendi rahulolu. Professionaalne personal on loonud koduse ja hubase atmosfääri. Hoone ise on sisustatud rõõmsates toonides, on muretsetud kaasaegne mööbel, hooldustehnika ning vahendid. Korruste vahel töötab täismõõtmetega lift.

Helme Pansionaadil on 75 kohta, magamistoad on 1-, 2- ja 3-kohalised. Kõikides tubades on tualetid. Kogu hoone on kaetud Wifi alaga ja kõikides tubades on televisiooni ühenduse võimalus. 2015 aastal on plaanis rajada oma köök.

Pansionaadis töötab medõde ning lepinguline konsultatsiooniarst. Vajadusel korraldatakse eriarsti vastuvõtt koos transpordiga. Lisaks omatakse õendusabi haigla tegevusluba. Pansionaat alustas oma tegevusega käesoleva aasta märtsist. Vaatamata lühikesele tegevusaajale on hetke seisuga vabad veel vaid üksikud kohad. OÜ Helme Pansionaadil on huvi edaspidi oma teenust Helme alevikus laiendada, milleks vajatakse täiendavaid ruume. Sobilikumaiks hooneks on kunagise Helme kutsekooli praegu tühjana seisev peahoone aadressiga Kooli 1. Omavalitsus on omalt poolt igati nõus plaanitavat visiooni oma võimaluste piires ellu aitama viia, kuna laienemisega tekkivad ka piirkonda vajalikud töökohad. Helme vald ostab hetkel pansionaadilt aastas teenust 20 koha ulatuses. Eelnevalt kuni 1.märtsini 2014 osteti samas mahus hooldekodu teenust ettevõttelt OÜ Taagepera Resort. Alates 1. märtsist 2014 nimetatud ettevõte hooldekodu teenust enam ei osuta. Lisaks ostab vald hooldekodu teenust täiendavalt järgmistelt teenusepakkujatelt: Taheva Sanatooriumist, Tõrva Hooldushaiglast.

<u>Sotsiaaltoetused</u>

Lisaks toimetulekutoetusele makstakse valla eelarvest mitmeid ühekordseid toetusi: ravimite ja ravikulude kompenseerimine, eakate sünnipäevatoetus, töötute (kindlustamata isikute) sotsiaalne kaitse, laste ja noorte laagritoetus, matusetoetus, sünnitoetus, koolitoidu

maksumuse kompenseerimine, õpilaste sõidusoodustus, esimesse klassi astuja toetus ehk nn ranitsatoetus, toetus vähekindlustatud peredele, laste jõulupakid.

Sotsiaaltööga tegelevad ka Helme valla päevakeskused – Ala päevakeskus, Kalme, päevakeskus, Helme päevakeskus ja Karjatnurme päevakeskus (päevakeskustes pakutavaid teenuseid on kirjeldatud punktis *2.7.2. Rahvamajad ja päevakeskused*.

Helme vallal on viis sotsiaaleluruumi, neist Ala külas 2 korterit ja Helme alevikus 1 korter ja Linnakülas 2 kõigimugavustega korterit.

Toimetulekutoetust saavaid peresid on Helme vallas 2014 aasta III kvartali seisuga 23 peret.

Laste hoolekanne

Seisuga 01.11.2014 oli Helme valla eestkostel 5 last, ning kõik viis last on ka asenduskodu - teenusel– 3 last Elvas, 2 last Valgas. 3 lapse osas on alustatud lapsendamis menetlust. Puuetega lapsi on 25. puuetega lapsevanemale või tema eestkostjale makstakse aasta lõpus sotsiaaltoetust 32€ lapse kohta, kuid võimalik on taotleda ka teisi toetusi – nt toetust vähekindlustatud peredele. Omavalitsus on eestkostjaks 2 täiskasvanud inimesele, kes on suunatud erihoolekande teenusele.

2.10 Turvalisus ja politsei

Vallaelanike turvalisuse tagamisel on kesksel kohal päästeteenistus ja politsei. Käesoleval ajal on mõlemad keskused Tõrvas. Lähim politsei esindus piirkonnas on Tõrva linnas Valga politseijaoskonna Tõrva osakond. Alates 1.oktoobrist 2014 rakendusid muutused politseistruktuurides, mistõttu teenindab Helme, Hummuli, Põdrala valda ja Tõrva linna üks piirkonna politseinik.
Päästeteenistuse tugikomando, mis Helme valda teenindab, asub Tõrvas.

Õigusrikkumiste arv Helme vallas on olnud viimasel viiel aastal suuresti kõikuv ning ühtset trendi suurenemisele või vähenemisele välja tuua ei saa. Kokkuvõtteks võib siiski märkida, et õiguskord Helme vallas on suhteliselt hea ja seega on tagatud elanikele normaalne turvatunne.

Noorte õigusrikkumistega tegelemiseks on Valga maakonnas olemas kaks alaealiste komisjoni. Üks on Valga maavalitsuse juures ning teine 2006 aastal loodud Tõrva piirkonna

alaealiste komisjon. Piirkondlik alaealiste komisjon hõlmab Helme valda, Põdrala valda, Hummuli valda ja Tõrva linna.

2.11 Tehniline infrastruktuur

2.11.1 Maa ja hooned

Seisuga 01.04.2014 on riigi maakatastris registreeritud 2143 katastriüksust pindalaga 30640,9 ha, mis moodustab 98% Helme valla territooriumist. Valla pindala lahtikirjutatuna jaguneb järgmiselt: riigimaad 11738,9 ha, munitsipaalomandis olevat maad 45,8 ha, eramaad 18 856,2 ha, katastris registreerimata jätkuvalt nn. riigi maid on 632,4 ha.

Maakasutuse eripära arvestav maakasutuslikul alusel käsitletav liigestus on Helme vallas välja kujunenud juba mõne sajandi eest. 20. sajandi põllumajandusmaa omaduste parandamine (maaparandus, kultuurtehnilised tööd, põldude massiivistamine) on ainult süvendanud põllumajandusmaastiku domineerimist valla põhjapoolmikul. Looduslikud metsaalad toimivad kui puhversüsteemid põllumajandusmaastikele ning need on vajalikud kompensatsioonialad (puhversüsteemid) Sakala kõrgustikule iseloomulikus kultuur-maastikus.

Joonis 6. Maaomand Helme vallas seisuga 01.04.2014

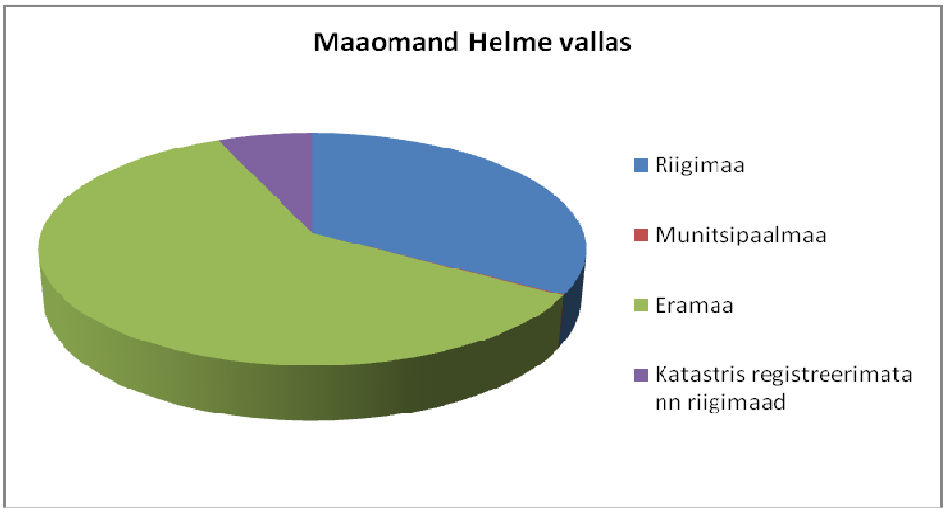

Allikas: Helme Vallavalitsus

<u>Detailplaneeringu koostamise kohustusega</u> aladeks on järgmised alad:

- Taagepera külas kavandatavad kompaktse asustusega maa-alad
- Ala külas kavandatavad kompaktse asustusega maa-alad
- Helme alevik ja Peebu tootmisala

- Linna küla kavandatavad kompaktse asustusega maa-alad
- Patküla küla kavandatavad kompaktse asustusega maa-alad
- Roobe küla tootmisalad
- Pettajärve aiandusühistu elamumaa
- miljööväärtuslikud alad;
- Väike- Emajõe lautrikohad
- puhkeala, kui seal on planeeritud puhkemajanduslike teenuste osutamine või vajalik on liigendada ja korrastada puhkeala seesmist struktuuri.

Elamumaa

Traditsiooniliselt väljakujunenud asustusmustrit Helme vallas ei ole kavas muuta. Üldplaneeringuga on reserveeritud täiendavad elamumaad tihehoonestusalade piirkonnas, mis tähistavad soovitavaid suundi elamuehituse arendamisel. Aktiivsemat elamuehitust nähakse eelkõige Tõrva linna ümbruses, kuid piirkonna atraktiivsuse tõttu ka Taagepera lossi ümbruses ning Ala ja Taagepera vahemikus. Ilusate vaadete ja looduslähedase maastiku tõttu on perspektiivne hajaasustusega elamumaa Väikese Emajõe oru pervealal ja Õhne jõe ääres. Üldplaneeringus esitatud elamualad on ehituseks üldiselt soodsate tingimustega: maapind on väikese kallakuga, puudub pealevalguv liigvesi, ehitusgeoloogiliselt soodne pinnakate ning valitsevate tuulte suunas puuduvad õhusaaste- ja müraallikad.

Asula	Korterelamute arv	Korterite arv
Helme alevik	7	134
Linna küla (Ritsu)	10	166
Ala küla	7	68
Karjatnurme küla	3	34
Patküla küla	2	24
Kalme küla	3	28
Taagepera küla	6	36
KOKKU	**38**	**490**

Tabel 7. Korterelamute arv Helme valla suuremates asulates

Tootmise ja äritegevusega seotud maa-alad

Uued tootmisalad on planeeritud olemasolevate lähedusse eesmärgiga, et tekiks sünergia, olemasolevatel oleks võimalus laieneda ja arvesse on võetud, et infrastruktuur on juba osaliselt olemas. Üldplaneeringuga on reserveeritud ettevõtluse tarbeks järgmised tootmismaad:

- Ala küla tootmismaa
- Peebu tootmisala maad
- Linna külas olemasolev tootmismaa
- Patküla külas olemasoleva tootmismaa laiendus
- Roobe külas olemasoleva tootmismaa laiendus
- Taagepera külas tootmismaa
- Tõrva linna ääres tootmismaa.

Miljööväärtuslikud hoonestusalad

Helme valla miljööväärtuslike hoonestusaladena on määratletud alljärgnevaid ajaloolisi ehitisi ümbritsev ala:

- Barclay de Tolly mausoleum Jõgeveste külas
- Helme Ordulinnuse varemed Helme alevikus
- Helme kiriku ja kabeli varemed
- Helme mõisahoone pargiga Helme alevikus
- Vesiveski varemed
- Sepikoda
- Taagepera mõisahoone, pargiga
- Taagepera vesiveski
- Holdre mõisa peahoone ja puukuur.

Miljööväärtuslike kohtadena tuleb arvestada ka talukohtadega, kus koos põlispuudega on säilinud endisaegsed hooned, sh Tündre järve lõunakalda ala, kus miljööväärtuslikuks tuumikuks on ajalooline talukoht. Samuti on miljööväärtuslikeks kohtadeks Koorküla ja Holdre veskikohad.

2.11.2 Teedevõrk

Helme valda läbivad Valga maakonna olulised liiklusteed, millest tähtsaimad on järgmised:

- Valga-Uulu põhimaantee
- Võru-Kuigatsi-Tõrva tugimaantee
- Tõrva-Pikasilla tugimaantee

Teede ja tänavate kogupikkus Helme vallas on 480,7 km, sellest valla omanduses on 77 385 m teid, millest omakorda asfaltbetoonkattega on 3 539 m, killustikkattega 315 m, kruusateed 66 981 m ning pinnasteed 6 550 m.

Helme valla teedevõrk on tervikuna tihe ja ajalooliselt ammu välja kujunenud. Teedevõrgu rekonstrueerimise vajadus on seotud tolmuvabade katete rajamisega. Põhiküsimus on Valga-Uulu põhimaantee möödasõidulõik Tõrva linnast. Teiste teede liikluskoormus on väike ning keskkonnaprobleeme seoses teedevõrguga ja liiklusega ei ole kujunenud. Valla tervikliku arengu seisukohast on esmatähtis Helme-Holdre-Taagepera maanteele tolmuvaba katte ehitamine kogupikkuses.

Helme vallas on 13 bussiootepaviljoni ning 26 bussipeatust. Teehoiuteenust osutavad vallas OÜ Helme Teenus, AS Valmap Grupp, OÜ Valga Teed, OÜ ÜLE, talihooldust teevad AS Valmap Grupp, Sepakõrtsi Talu ja OÜ Helme Teenus.

Transpordi võimalused vallas on suhteliselt head. Valda läbib arvukalt riigisiseseid bussiliine, samuti on korraldatud kohalik bussiliiklus. Mõningaid probleeme on bussiühendusega Taagepera, Koorküla, Jõgeveste ja Rulli külades.

LIINI NR	KM	SAGEDUS	MARSRUUT
3	18	E-R (kool)	Linnaküla-Taagepera
3	14	E-R (kool)	Taagepera-Linnaküla
4	42	E-R (kool)	Holdre-Linna-Taagepera
4	39	E-R (kool)	Taagepera-Linna-Taagepera
5	23	E-R (kool)	Riiska-Linna-Taagepera
5	23	E-R (kool)	Taagepera-Linna-Riiska
5	42	E-R (vaheaeg)	Riiska-Taagepera-Tõrva
11	16	E-R	Linna-Tõrva-Linna
11	8	E-R (kool)	Gümnaasium-Linnaküla
11	8	E-R (vaheaeg)	Riiska-Linnaküla
12	23	N	Tõrva-Jõgeveste-Tõrva
12	29	E-R (vaheaeg)	Linna-Jõgeveste-Rulli-Tõrva

20	19	P	Tõrva-Taagepera
27	37	E-L	Tõrva-Holdre-Koorküla-Tõrva

Tabel 7. Helme valda läbivad maakonnaliinid seisuga 01.01.2014

2.11.3 Vesi ja kanalisatsioon

Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamisel lähtutakse Helme valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukavast. Suurimaks elanikkonnale veevarustuse-, kanalisatsiooni ja reoveepuhastuse teenuste osutajaks vallas on vee erikasutusloa alusel tegutsev OÜ Helme Teenus. Helme vallas asuvad ühisveevärgi objektid ning rajatised Helme alevikus, Linna külas, Ala külas, Patküla külas, Karjatnurme külas, Kalme külas, Taagepera külas ja Möldre külas.

Ühisveevärk ja –kanalisatsioon on praegu olemas järgmistes külades: Linna küla küla, Helme alevik, Patküla küla, Ala küla, Karjatnurme küla, Kalme küla ja Taagepera küla.

HELME VALLAS 2012/13 TEOSTATUD PROJEKT	SUMMA (eurot)
Helme aleviku veetorustiku rekonstrueerimine	
Linna küla veetorustiku rekonstrueerimine	
Patküla veetorustiku rekonstrueerimine	
Ala küla veetorustiku rekonstrueerimine	
Helme aleviku puurkaevu nr 1 rekonstrueerimine	
Helme aleviku puurkaevu nr 2 rekonstrueerimine	Suletud 2013
Patküla puurkaevu nr 2 rekonstrueerimine	
Ala küla puurkaevu rekonstrueerimine	
Ala küla vana puurkaevu likvideerimine	Suletud 2013
Helme aleviku survekanalisatsiooni-torustiku rekonstrueerimine	
Helme aleviku kanalisatsioonitorustiku rekonstrueerimine	
Helme aleviku kanalisatsioonitorustiku rekonstrueerimine	
Linna küla kanalisatsioonitorustiku rekonstrueerimine	
Linna küla uue kanalisatsioonitorustiku väljaehitamine	
Kalme küla uue kanalisatsioonitorustiku väljaehitamine	
Patküla kanalisatsioonitorustiku rekonstrueerimine	
Patküla uue kanalisatsioonitorustiku väljaehitamine	
Helme aleviku reovee ülepumplate rekonstrueerimine	
Linna küla reovee ülepumpla rekonstrueerimine	
Helme aleviku reoveepuhasti rekonstrueerimine	

Ala küla biotiikide puhastamine	
Linna küla reoveepuhasti rekonstrueerimine	
Kalme küla biotiikide puhastamine	
Patküla biotiikide puhastamine	
2012/2013TEOSTATUD INVESTEERINGUTE MAKSUMUS	
KOKKU	**2 432 000**
HELME VALLAS RAHASTAMIST VAJAVAD OBJEKTID	
Karjatnurme küla veetorustiku väljaehitamine	
Karjatnurme küla veetorustiku rekonstrueerimine	
Mõldre küla Peebu puurkaevu rekonstrueerimine	
Pokardi puurkaev-pumpla ja torustike rekonstrueerimine	
Pokardi veetorustike rekonstrueerimine	
VEEPROJEKTIDE MAKSUMUS KOKKU	**220 000**
Mõldre küla Peebu kanalisatsioonitorustiku rekonstrueerimine	
Mõldre küla Peebu reoveepuhasti rekonstrueerimine	
Karjatnurme küla kanalisatsioonitorustiku rekonstrueerimine	
Karjatnurme küla uue kanalisatsioonitorustiku väljaehitamine	
Pokardi kanalisatsioonitorustiku rekonstrueerimine	
Pokardi uue kanalisatsioonitorustiku väljaehitamine	
Pokardi reoveepuhasti rekonstrueerimine	
Karjatnurme küla reoveepuhasti rekonstrueerimine	
Ala küla vee- ja kanalisatsioonitorustiku uued liitumised	
KANALISATSIOONI-PROJEKTIDE MAKSUMUS KOKKU	**330 000**
INVESTEERINGUTE MAKSUMUS KOKKU	**550 000**

Tabel 8. Ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukavas sätestatud investeeringud

2.11.4 Katlamajad

01.01.2014 aasta seisuga on Helme vallas 8 tahkel kütusel töötavat katlamaja – OÜ Taagepera Loss katlamaja, Ala Põhikooli katlamaja kuulub Helme vallale, AS Hansa Graanul katlamaja, AS Ritsu katlamaja, AS Valmap Grupp katlamaja, Skan Holz Helme AS katlamaja, Helme aleviku katlamaja (kuulub alates 01.01.2009 Helme valla omandisse, haldab OÜ Helme Teenus), OÜ Combiwood. Alates 2007. aastast töötab uus Ala elamute konteinerkatlamaja, mis kasutab vedelkütust ning kuulub OÜ-le Helme Teenus (investeering

katlamajja teostati Helme valla poolt). Aastal 2012 lõpetas tegevuse Pokardi asulas Helme Sanatoorne Internaatkool, mistõttu lakkas töötamast ka kooli katlamaja.

2.11.5 Elekter

Helme valda varustab elektriga AS Eesti Energia OÜ Jaotusvõrk Kagu-Eesti piirkond. Valla territooriumi läbib üks 110 kV OÜ-le Põhivõrk kuuluv ülekandeliin ja üks 35 kV OÜ-le Jaotusvõrk Kagu-Eesti piirkonnale kuuluv ülekandeliin. Elektriliinid on suuremas osas ehitatud õhuliinidena, v.a. Helme–Patküla maakaabelliin. Valla territooriumil on üks suurem alajaam Tõrva 110/15 kV alajaam. Peale selle on külades 15 väikest alajaama (100-650 kV).

2.11.6 Post ja side

Alates 2014 aastast ei ole Helme vallas enam ühtegi sidejaoskonda. Viimane töötav Taagepera sidejaoskond Ala külas suleti oktoobris 2014. Koorküla sidejaoskond suleti 2009. aastal, Linna küla ja Helme aleviku sidejaoskonnad suleti 2008. aastal. Seoses viimaste aastate muudatustega Eesti Posti ehk Omniva tegemistes on jäänud Helme valla põhiteeninduspunktiks Tõrva linnas asuv postkontor. Helme valla maaelaniku põhimured postinduse valdkonnas lahendab igapäevaselt teostatav kodukande teenus. Telefoniabonente on vallas umbes 200. Vallas töötavad kolme mobiilside operaatori EMT, Elisa ja Tele2 tugijaamad. Paljud eraisikud ja asutused kasutavad internetiteenuseid.

2.12 Sõprussidemed ja koostöö

2.12.1 Külaliikumine

Enamuses külades on kodanikualgatuse initsiatiivil moodustunud ka külaseltsid. 2009. aastal oli külaseltse vallas kokku 8: Ritsu Külaselts, Helme Külaselts, Jõgeveste Külaselts, Kalme Külaselts, Karjatnurme Külaselts, Ala Külaselts, Taagepera Külaselts. Aaastaks 2014 on aktiivselt tegutsevaid külaseltse alles jäänud 6: Ritsu Külaselts, Helme Külaselts, Kalme Külaselts, Ala Külaselts, Taagepera Külaselts. Seltsid on oma külades aktiivselt tegutsevad ning aitavad kaasa kohapealsete murede ja probleemide lahendamisele, kuid mitte ainult - korraldatakse ka spordivõistlusi, küla kultuuripäevasid, ekskursioone, aidatakse korraldada küla heakorda jne. Lisaks külaseltsidele tegutsevad Helme vallas MTÜ Helme Valla Pensionäride Ühendus, Helme Maaparandusühistu, Helme Talupidajate Selts.

2.12.2 Koostöö omavalitsustega

Koostöös ümberkaudsete valdade ja Tõrva linnaga osaleb Helme vald järgmistes ettevõtmistes:

- Tõrva Loits, lastekaitsepäeva, Volbriöö, Jaanitule korraldamine – koostöös Tõrva linna, Põdrala ja Hummuli vallaga;
- ürituse „Mulk Helme kihelkonnas“ korraldamine - koostöös Tõrva linna, Põdrala ja Hummuli vallaga;
- loodusfestivali korraldamine – koostöös Tõrva linnaga;
- Helme kalmistu tegevuse finantseerimine - koostöös Tõrva linnaga, Põdrala ja Hummuli vallaga;
- Helme Koduloomuuseumi tegevuse finantseerimine – koostöös Tõrva linnaga, Hummuli ja Põdrala vallaga;
- koostöö 10 Mulgimaa omavalitsusega Mulgi kultuuri edendamisel, plaanis on välja ehitada ühtne Mulgi külastuskeskus Helme valla territooriumil Sooglemäe talu baasil (Mulgi Häärber);
- Tõrva Kirik-Kammersaali tegevuse finantseerimine – koostöös Tõrva linnaga.
- Noorte vabaajategevuste sisustamine – koostöös Tõrva linnaga.

2.13 Helme valla juhtimine

2.13.1 Volikogu

Valla kõrgeimaks kohalikuks võimuorganiks on vallavolikogu. Helme valla volikogus on 13 liiget, tööd juhib volikogu esimees. Volikogu istungid toimuvad üldjuhul kord kuus viimasel kolmapäeval või neljapäeval. Volikogu juures on moodustatud 5 alalist komisjoni - revisjonikomisjon, sotsiaalkomisjon, haridus- ja kultuurikomisjon, eelarve- ja majanduskomisjon ning maaelukomisjon.

2.13.2 Vallavalitsus

Helme vallavalitsus on 3-liikmeline, kuhu kuuluvad vallavanem ja kaks valitsuse liiget. Valitsuse korralised istungid toimuvad kaks korda kuus, igal teisel ja neljandal neljapäeval. Vallavalitsuses kui ametiasutuses on järgmised ametikohad: vallavanem, ehitus- ja majandusnõunik, vallasekretär, maanõunik, sotsiaalnõunik, pearaamatupidaja, raamatupidaja, tehniline sekretär, sotsiaalhooldustöö spetsialist, avahooldustöötaja (0,80 kohta), koristaja ja majahoidja (0,9 kohta). Vallavalitsuses on kokku 10,70 töökohta.

Helme vallavalitsusel on järgmised hallatavad asutused:

Nimetus	Tegevusala	Töökohtade arv	Tegevuspiirkond
Ala Põhikool	haridus	26	Helme vald
Ritsu Lasteaed-Algkool	haridus	20	Helme vald
Helme raamatukogu	raamatukogu	1	Linna küla, Karjatnurme, Helme alevik, Jõgeveste küla, Kalme küla, Roobe küla, Patküla küla, Kirikuküla küla, Möldre küla
Taagepera raamatukogu	raamatukogu	1	Taagepera küla, Pilpa küla, Ala küla, Kähu küla, Holdre küla, Koorküla küla
Helme koduloomuuseum	muuseum	1	Helme, Tõrva, Põdrala, Hummuli
Jõgeveste külakeskus	külakeskus	0	Helme vald
Kalme päevakeskus	päevakeskus	0,5	Helme vald
Ala päevakeskus	päevakeskus	0,5	Helme vald
Ala rahvamaja	huviharidus	2,6	Helme vald
Barclay de Tolly mausoleum	muuseum	1	Helme vald
Karjatnurme päevakeskus	päevakeskus	0,5	Helme vald
Koorküla rahvamaja	rahvamaja	0,5	Helme vald
Helme Päevakeskus	päevakeskus	0,5	Helme vald
Ritsu spordibaas	Sport ja noorsootöö	2	Helme vald

Vallal on 100%-line osalus OÜ-s Helme Teenus.

Helme vallavalitsus kasutab oma igapäevases töös järgmisi infosüsteeme või tarkvara:

Rahvastikuregister	RRWeb
Raamatupidamine	PMEN
Sotsiaalregister	SIS, alates 01.04.10 STAR
Dokumendiregister	Postipoiss
KOV tänavate/teederegister	Mapinfo Professional ver 6,5
KOV varade register	PMEN
Internetiühendus	WiFi, LAN
Elektrooniline Riigi Teataja	www.riigiteataja.ee
E-kinnistusraamat	kinnistusraamat.rik.ee
Ametlikud teadaanded	www.ametlikudteadaanded.ee
E-äriregister	ariregister.rik.ee

Maa-ameti geoportaal	geoportaal.maaamet.ee
Ehitisregister	www.ehr.ee
Maaameti aadressiandmete infosüsteem (ADS)	www.maaamet.ee/ADSMenetlusrakendus/
Riigi Kinnisvararegister	riigivara.fin.ee
Riigihangete register	riigihanked.riik.ee
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus andmesüsteem KIKAS	kikas.kik.ee
Majandustegevuse register (MTR)	mtr.mkm.ee
Eesti spordiregister	www.spordiregister.ee
Keskkonnaregister	register.keskkonnainfo.ee
Kultuurimälestiste riiklik register	register.muinas.ee
E-krediidiinfo	www.krediidiinfo.ee
Maaparandussüsteemide register (MSR)	msr.agri.ee
Jäätmevaldajate register	Skarabeus+

Vallal on olemas kodulehekülg aadressil www.helme.ee.

Helme vald tunnustab oma kodanikke tänukirja, vapi märgi või aukodaniku tiitli ja elutöö preemia andmisega.

Koos Tõrva Linnavalitsuse ja Põdrala vallaga antakse välja korra kuus ilmuvat otsepostitusega ajalehte „Helme Kihelkonnaleht“. Plaanis on uuesti kaasata ühise väljaande tegemistesse ka Hummuli vald, kes esimese numbri väljaandmisel osales, kuid hiljem loobus.

2.13.3 Valla osalemine äriühingutes, MTÜdes ja SA-des

Helme valla osalemine mittetulundusühendustes ja sihtasutustes on toodud alljärgnevas tabelis:

Nimi	Tegevusala	Helme valla staatus
MTÜ Valgamaa Omavalitsuste Liit	KOV üksuste liit	liige
MTÜ Mulgi Kultuuri Instituut	mulgi kultuuri arendamine	liige
SA Tõrva-Helme Turism	turismi arendamine	asutajaliige
MTÜ Eesti Maaomavalitsuste Liit	KOV üksuste liit	liige
SA Valga Piirkonna Keskkonnakeskus	keskkonnaalase töö arendamine, korraldamine ja koostöö	asutajaliige
SA Tõrva Haigla	haigla	asutajaliige

MTÜ Mulgimaa Arenduskoda	piirkonna konkurentsivõime tõstmine	liige(alates 2014)
KÜ Ritsu 22	korteriühistu	liige
Taagepera Uue Maja KÜ	korteriühistu	liige
Valgamaa-Jämtlandi Majandusühistu	koostöö KOV ja regioonide vahel, kultuuri, tervishoiu, hariduse ja ettevõtluse arendamine	liige

2.13.4 Valla eelarve

Helme valla eelarve on tasakaalus – tulud võrduvad kuludega. 2008. aasta majanduslangus mõjutas tugevalt ka Helme eelarve mahtu. Suurim oli eelarvemaht 2008. aastal, kui alanud majanduslangus ei olnud jõudnud veel mõju avaldada – 34499833 krooni(eurot) . Aasta jooksul vastu võetud lisaeelarve oli summalt positiivne ehk sissetulekud olid planeeritust suuremad. 2009. aastal seevastu aga oli lisaeelarve juba negatiivne, ehk planeeritud tuluprognoosid ei täitunud täies mahus. 2010 aasta eelarve on aga juba ligi veerandi võrra väiksem kui 2008. aastal – 25 975 182 krooni (eurot). 2014 aastaks on eelarvemaht taastunud euroni (krooni).

Riigi eelarvestrateegias 2012-2015 on arvestatud üksikisiku tulumaksu kasvuks võrreldes eelmise aastaga 2013. aastal 6,6% ja 2015. aastal 6,4%. Arvestades elanikkonna, sealhulgas maksumaksjate arvu vähenemist 1,5% võrra aastas on käesolevas strateegias arvestatud üksikisiku tulumaksu Helme vallas 2014.aastal 3%, 2015. aastal 4%.

Üksikisiku tulumaksu laekus eelnevatel aastatel järgmiselt:

2007.aastal 707 904€

2008.aastal 846 350€

2009.aastal 688 244€

2010.aastal 656 008€

2011.aastal 679 063€

2012. aastal 725 206€

2013.aastal 790 400 €

Tulud

Kõige suurem tuluartikkel on tulumaks. 2013.aastal 790 400 eurot. Sellele järgneb maamaks. 2011.a. planeeritud 127823 € maamaksust laekus 126927 € ehk 99,3%. Maamaksu arvutamise aluseks on maa maksustamishind, mis määratakse riigi poolt perioodiliselt läbiviidava maa korralise hindamise tulemuste alusel. 2014.aastal kehtib Helme vallas volikogu poolt määratud maamaksumäär: üldine 2,5% (võimalik 0,1..2,5) maa maksustamisehinnast ja haritava ning loodusliku rohumaa puhul 1,3% (võimalik 0,1…2,0) maa maksustamishinnast. Volikogu poolset maamaksusoodustust omavad represseeritud ja avalduse alusel pensionärid.

Kõige suurema tuluartikli on läbi aastate moodustanud eelarvest tasandusfond ja toetusfond. Riigi tasandusfond püsib riigi eelarvestrateegia kohaselt arvestusperioodil stabiilsena, Helme valla osa selles on samuti stabiilne.

Riigi toetusfond (pedagoogide töötasu ning muud haridus- ja sotsiaaleraldised) on arvestatud järgnevateks aastateks mõningase vähenemisega seoses laste arvu langemisega vallas.

Tulude mahtu ja muutumist aastate lõikes kirjeldab allolev tabel.

2007.aastal	364 616€
2008.aastal	442 844€
2009. aastal	388 263€
2010. aastal	401 110€
2011.aastal	399 535€
2012.aastal	388 539€
2013.aastal	376986€

Riigi toetusfond eelnevatel aastatel on olnud järgmine:

2007.aastal	211 102€
2008.aastal	226 401€
2009. aastal	223 793€
2010. aastal	264 349€

2011.aastal	296 298€
2012.aastal	268 948€
2013.aastal	256 272€

Tulud kaupade ja teenuste müügist on planeeritud kasvuga perioodil 2014-2017 kokku 18%. Muude tegevustulude all on kavandatud iga aastaselt:

Kaevandamisõiguse tasu 8000€

Laekumine vee erikasutusest 2000€

Saastetasu 2000€

Muud tegevustulud 3000€.

Valik andmeid

	2010	2011	2012	2013	2014
Kohalikud eelarved, tuhat eurot					
Tulud kokku	1 724,0	1 706,2	1 810,5	1 849,4	...
füüsilise isiku tulumaks	656,0	679,1	725,2	804,3	...
Kulud kokku	1 689,1	1 674,9	1 772,6	2 227,9	...
üldised valitsemissektori teenused	204,4	195,2	205,5	223,7	...
majandus	137,3	100,1	140,2	243,4	...
haridus	820,2	790,1	821,4	852,2	...
sotsiaalne kaitse	306,0	324,9	315,0	316,8	...
Toimetulekutoetused, eurot	49 498,1	73 535,3	69 177,8	58 783,6	...
Registreeritud töötud	165	153	129	93	...
Äriühingud	40	50	63	...	...
Müügitulu, miljonit eurot	25,08	34,39	39,51	...	...
Palgatöötaja kuukeskmine brutotulu, eurot	648,52	670,36	709,41	760,06	...
Brutotulu saajad keskmiselt kuus	644	662	674	711	...
Kasutusse lubatud					

eluruumide pind, m²	0	0	0	0	...
mitteeluhoonete kasulik pind, m²	424	0	270	3 902	...
Üldhariduse päevaõpe					
Koolid	3	3	2	2	...
Õpilased	128	118	73	85	...
Üldkasutatavad rahvaraamatukogud	2	2	2	2	...
lugejaid	635	621	611	674	

Allikas Statistikaamet

Kulud

Pretsedenditult suurimaks kuluartikliks on eelarves kulutused haridusele, mis koosnevad laias laastus kulutustest valla kahele koolile, õpilasveo eriliinidele ja muudele hariduskuludele. Seoses majanduslangusega vähenesid ka hariduskulud 2009. aastal 2008. aastaga võrreldes üle 8 % ning 2010. aasta eelarvesse planeeriti haridusvaldkonna kulutused on omakorda ligi 7% väiksemad kui 2009. aastal. 2013 aasta eelarve kogumahust kulus haridusele 38% eelarvest. Mahult järgmisel kohal on sotsiaalsele kaitsele tehtud kulutused ning üldised valitsussektori teenused, kusjuures nn „heade aegadega“ võrreldes on sotsiaalsele kaitsele kuluvad summad kasvanud. Aasta lõikes suuremad majanduskulud jaotuvad veel (kulutused maakorraldusele, maanteetranspordile, liikluskorraldusele, kaubandusele ja laondusele, turismile ning üldmajanduslikele arendusprojektidele). Kulutused vabale ajale, kultuurile ja religioonile, ülejäänud kulutused jäävad 7% piiri KOGUKULUDEST. Kulude mahtu ja muutumist aastate lõikes kirjeldab allolev joonis.

Kululiigi osatähtsus Helme valla eelarve kogukuludes, 2013

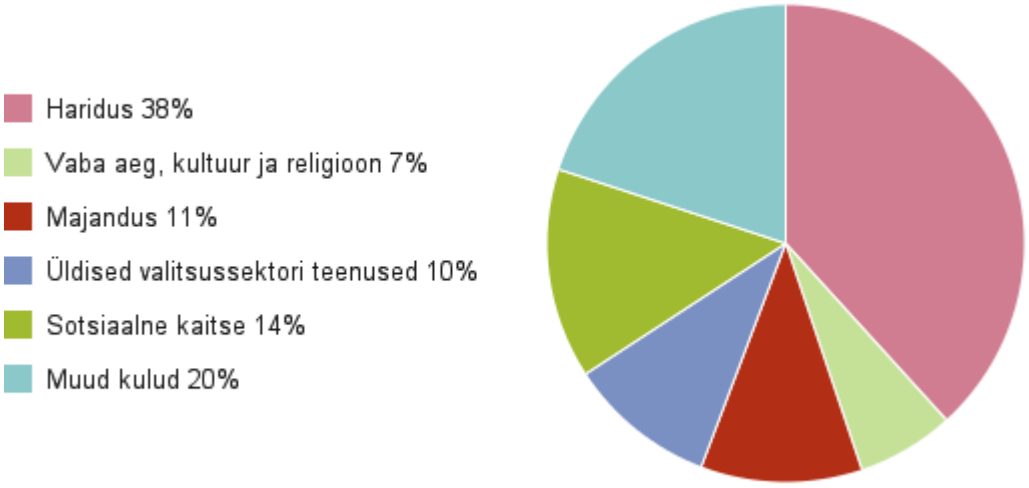

Allikas: Statistikaamet

Põhitegevuse kulud on prognoositud lähtudes eelnevate aastate kuludest, arvestatud on hindade (elekter, kütus) tõusu ning aluseks on ka põhitegevuse tulude osa. Valla poolt antavate toetuste osas on arvestatud 23%- lise kasvuga perioodil 2013-2017. Personalikulude osas on arvestatud kulude kasvuga 5,6% võrra valla eelarvest finantseeritava tööjõu osas.

Majandamiskulude osas on planeeritud kasv 3,6% aastatel 2014-2017. Muude kulude osas on arvestatud reservfondiga.

3 Helme valla arenguperspektiivid

3.1 Helme valla SWOT-analüüs

Helme valla hetkeolukorra SWOT-analüüs, mille käigus kaardistati arenguvõimalused, nõrkused, võimalused ja ohud, viidi läbi 2014 aasta novembris. Sellest võtsid osa Helme vallavalitsuse ja volikogu liikmed (sotsiaalkomisjon, eelarve ja majanduskomisjon, haridus- ja kultuurikomisjon). Enda poolseid ettepanekuid said teha kõik volikoguliikmed.

TUGEVUSED	NÕRKUSED
• Rahulik elukeskkond • Palju kultuuriobjekte • Laiendatud raamatukoguteenus • Kooli- ja lasteaiavõrk hea • Head sportimisvõimalused • Tugevad külaseltsid • Kaunis loodus	• Madal elatustase (madalad palgad) • Riigikoolid suletud • Kiirabi kättesaadavus halb • Eriarstid kaugel • Sõimekohti pole • Puudub korralik jalgpalliväljak

• Mitmekülgne ettevõtlus • Kõrgeltkvalifitseeritud töötajad • Tugev keskus Tõrva linna näol (teenindus on tagatud) • Helme asulas kaasaegne hooldekodu - Helme Pansionaat • Ala Põhikooli juures töötab lasteaiarühm • Soodsate elamispindade olemasolu • Avahooldusteenust arendatud märgatavalt	• Teede olukord kohati halb • Vähenenud on bussiliiklus • vallal puudub noorsootöö keskus
VÕIMALUSED	**OHUD**
• Hea asukoht Otepää ja Tõrva lähedus • Metsa- ja turbaressursi olemasolu • Heas korras teedevõrk • Karksi-Nuia ja Tõrva gümnaasiumide lähedus • Mulgi kultuuri keskuse rajamine Helme valda • Turismitalud • Võimalik ehitada Ritsus asuvasse vanasse ujulasse Helme valla Noorsootöö Keskus. Sinna juurde rajada sise Skatepark jms.	• Liiga palju koole, kuid vähe lapsi (kallis!) • Elanikkond vananeb • Kasvav tööpuudus Valgamaal • Laste arv väheneb • Noored pered ja tööealised inimesed kolivad ära välismaale (Soome, Rootsi, Iirimaale jms)

3.2 Helme valla arenguperspektiivide kirjeldus

Helme valla suurimaks tugevuseks võib pidada rahulikku ja turvalist elukeskkonda, rikkumata loodust ning rikkalikku kultuuripärandit. Valla territooriumil asub palju kultuuri- ja loodusobjekte, mis loovad tugeva potentsiaali turismi arendamiseks piirkonnas. Olemasolev kooli- ja lasteaiavõrk on hea – vallas asub kaks kooli, mis pakuvad alg- ja põhiharidust ning läheduses asuvad kaks gümnaasiumi – Tõrva ja August Kitzbergi nimeline Gümnaasium (varem Karksi-Nuia Gümnaasium). Ritsul asub lasteaed ning alates 2010. aasta sügisest on olemas ametlikult lasteaiarühm ka Ala Põhikooli juures. Lisaks on valla elanikel võimalik viia oma lapsi vabade kohtade olemasolul Tõrva linna lasteaedadesse.

Samuti on Helme vallas välja kujunenud tugevad külaseltsid, kes aktiivselt sekkuvad kodukandi ellu ning arengu planeerimisse, korraldavad üritusi ning hoolitsevad külade heakorra eest. Vallas on esindatud erinevat liiki ettevõtlust, tegutseb nii tööstus- kui põllumajandusettevõtteid. Valla ettevõtluses annavad tugevalt tooni puiduga tegelevad

ettevõtted (graanulitehas Patkülas, palkmajade tootja Linna külas ja suvemajakeste tootjad Linna külas ning puitliistude tootja Möldre külas ja samuti puituste, akende ja treppide väiketootja Möldre külas). Samas ei saa ka alahinnata traditsioonilise põllumajandusega tegelevaid erinevaid valla territooriumil tegutsevaid ettevõtteid Kalme, Roobe, Patküla, Koorküla, Möldre, Kirikuküla ja Karjatnurme külas. Viimastel aastatel on hakatud tegelema ka alternatiivsete põllumajandusaladega lisaks teravilja- ja loomakasvatusele. Teenindusettevõtted on enamasti koondunud Tõrva linna.

Helme valla nõrkusteks on eelkõige madal elatustase (madalad palgad), mis tuleneb mõneti ka maakonna geograafilisest asendist (kaugus suurematest linnadest, kus töökohad paremini saadavad ja ka tasuvamad) ning elanikkonna vananemine. Samas on taoline olukord vallas nii madala elatustaseme kui elanikkonna vananemise osas piirkonna naaberomavalitsustega võrreldes täiesti sarnane. Keskmine palk Valgamaal on madalam vabariigi keskmisest ning 2008. aastal alanud majanduslangus ja sellega seotud töökohtade kadumine ning töötute arvu kasv on olukorda veelgi halvendanud. Samuti on probleemiks elanikkonna vananemine ning sündivuse vähenemine. See kõik vähendab valla tulubaasi (tulumaksulaekumiste vähenemine) ning suurendab koormust sotsiaaltoetuste maksmiseks ning sotsiaalteenuste pakkumiseks (hooldekodu, hooldushaigla, avahooldusteenus).

Korvpalli- ja võrkpalliplatse on mitmes külas, kuid noorte poolt tuntakse puudust korralikust jalgpalliväljakust.

Helme valla võimalusteks on hea asukoht Tõrva linna (teenused) ja Otepää (turistid) lähedal. Otepääd külastava suure turistide hulga valguses on otstarbekas välja töötada ühiseid teenuseid ja marsruute, toomaks külastajaid ka Helme valla vaatamisväärsustega tutvuma. Valla teedevõrk on hästi välja arenenud ja võrdlemisi heas korras, mis soosib turismi arendamist. Külastajate hulga suurenemisele avaldavad kindlasti positiivset mõju ka plaanitava mulgi kultuuri keskuse rajamine Helme valda. Helme valla ja naaberomavalitsuste ühine mõte ja tegevus Mulgimaa Arenduskojaga liitumisel annab võimaluse mulgi identiteedi ja antud teemaga seotud turismi arendusele. Mulgi Külastuskeskuse rajamine Helme valda Sooglemäele loob samuti suured eeldused kultuurilooliste turistide arvu märkimisväärsele kasvule. Ka Helme mõisas asuvad klaverid annavad meile veel võimaluse tulevikus siduda meie piirkonnaga klaverite ja klaverimuusika huvilisi.

Ritsus tühjana ja kasutuna seisvasse ujulasse on võimalik rajada Helme valla Noorsootöö Keskus. Antud ujula osasse on võimalik planeerida siseskatepark ning seikluskasvatuse programmi raames erinevaid atraktsioone.

Peamisteks ohtudeks on laste arvu vähenemisel koolide ülalpidamiskulude muutumine mõttetult kalliks või lausa koolide tühjaks jäämine. Sama probleem pole omane mitte ainult Helme vallale, vaid suuremale osale maapiirkondadele Eestis, kuna inimesed koonduvad järjest enam linnadesse ja suurematesse keskustesse. Ohtu kujutab endast ka pensionäride osakaalu suurenemine, mis avaldab negatiivset mõju vallaeelarvele, kuna tulud vähenevad ja kulutused suurenevad. Probleem on ka välismaale suunduvate peredega. Samas on tulevikus üheks ohuks ka üksi elav pensionär, kes ei tule metsade vahel oma majapidamisega toime. Helme vallas on hetkel olukord kus on müügiks väga vähe talusid, mis tõttu noortel peredel ei ole kohta kuhu tulla ja oma kodu luua.

Helme valla arengueeldusteks on seega ennekõike turismi arendamine piirkonna sissetulekute suurendamiseks (kultuuri-, ajaloo- ja loodusobjektide kordategemine ja eksponeerimine, turismialane koostöö naaberomavalitsustega, ühiste turismimarsruutide koostamine, aktiivne turismiturundus jm) ning kohaliku elukeskkonna säilitamine (turvalisuse tagamine ja looduse säilitamine).

4 Helme valla arengustrateegia aastani 2025

Helme valla arengustrateegia lähtealuseks on Helme valla visioon, mis on sõnastatud kui erinevate valdkondade – keskkond, ettevõtlus, haridus, turism jm – visioonide summana. Erinevate valdkondade puhul saab omakorda välja tuua konkreetse valdkonna peamise eesmärgi/eesmärgid ning nende eesmärkideni jõudmiseks vajalikud vahendid ja tegevused.

4.1 Helme valla visioon 2025

Helme vald on investeerijatele atraktiivne ja ettevõtlust soosiv piirkond; turvaline, heakorrastatud ja inimsõbralik elupaik; puhta loodusega, turismi soosiv ja edendav, kultuuri- ja sportimisvõimalusi pakkuv koostööaldis piirkond.

4.2 Valdkondlikud arengueesmärgid ning nende saavutamise vahendid

Erinevate valdkondade puhul võib välja tuua konkreetse valdkonna peamise eesmärgi/ eesmärgid ning nende eesmärkideni jõudmiseks vajalikud vahendid ja tegevused.

4.2.1 Keskkonna valdkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: valla elanike ja ettevõtete varustatus kvaliteetse joogiveega, toimiv keskkonnanõuetele vastav kanalisatsioonisüsteem, puhas looduskeskkond

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Maastikuhoolduskava uuendamine ja rakendamine
- ✓ Jääkreostuskohtade inventariseerimine ja korrastamine
- ✓ Veekogude (s.h Helme ja Õhne jõgi) ja nende kaldaalade korrastamine; koostöö arendamine kinnistuomanike, ettevõtete ja MTÜdega Õhne jõe korrastamisel
- ✓ Heakorrakonkursside läbiviimise jätkamine
- ✓ Kalmistuplaanide koostamine
- ✓ ÜVK rakendamine
- ✓ Endise KEKi territooriumil asuva ehitusjäätmete prügila likvideerimine

4.2.2 Ettevõtlusvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: atraktiivne ettevõtluskeskkond

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Ettevõtjate ja omavalitsuse vahelise koostöö arendamine
- ✓ Toimiva infovahetuse korraldamine ettevõtjatega
- ✓ Koostöö Valgamaa arendusorganisatsioonidega
- ✓ Koostöö Mulgimaa Arenduskojaga
- ✓ Ühistegevused Tõrva linna ja Põdrala ning Hummuli vallaga

4.2.3 Turismivaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: loodusel, kultuuripärandil ja rahvuslikel traditsioonidel põhineva hea mainega turismisihtkoht

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Koorküla koobaste ümbruse ja silla korrastamine
- ✓ Vallas asuvate vaatamisvääruste juurde infotahvlite paigaldamine
- ✓ Mulgi külastuskeskuse rajamine Sooglemäe talu baasil
- ✓ Helmes asuva ajaloolise kompleksi arendamine atraktiivseks ajalooliseks turismiatraktsiooniks, s.h
    - ordulinnuse varemete konserveerimine
    - Helme koduloomuuseumi laiendamine
    - Klaverimuuseumi rajamine
    - Mulgi külastuskeskuse rajamine Sooglemäe talu baasil Ala külas
    - Helme sepikoja baasil turiste teenindava infrastruktuuri loomine, s.h võimaluse loomine eraettevõtluse abil turistide teenindamisel
- ✓ Osalemine VIA Hanseatica strateegia elluviimisel ja turismitoodete arendamisel
- ✓ Võimaluste loomine Väike-Emajõe kui turismiveetee kasutuselevõtuks ning selle lähiümbruse arendamiseks koostöös naaberomavalitsustega
- ✓ Taagepera puhkepiirkonna arengu ning paruni kalmistu korrastamise toetamine
- ✓ Piirkondliku turismiarengukava elluviimine koostöös naaberomavalitsustega
- ✓ Valla vaatamisväärsuste (sh Helme Koduloomuuseumi hoonega piirneva ala ja pargi) iga-aastase korrastamise jätkamine
- ✓ Valla turismipotentsiaali tutvustamine, s.h
    - Osalemine turismimessidel, „Maale elama messil” ja näitustel
    - Hooajaliste turismiinfopunktide käivitamine valla vaatamisväärsuste juures
    - Turismi sihtturgude uurimine ja turundusstrateegia koostamine koostöös Valgamaa Arenguagentuuri ja Mulgimaa Arenduskojaga
    - Turismimarsruutide väljatöötamine koostöös Põdrala, Hummuli valla ja Tõrva linnaga ning turismi arendusorganisatsioonidega
    - Ajaloolise Helme kihelkonna tutvustamine läbi Mulgimaa omavalitsuste koostöö sh MTÜ Mulgi Kultuuri Instituudi, Valgamaa Arenguagentuuri ja Mulgimaa Arenduskoja kaasabil

- ✓ Turismiprojektide kaasfinantseeringu toetamine

4.2.4 Haridusvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: kvaliteetne, mitmekülgne ning kodulähedane alus-, alg- ja põhiharidus

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Sõimerühma avamine Helme vallas Ritsu Lasteaed- Algkooli juures
- ✓ Lasteaia rühmades mulgikeele ja kultuuri tutvustamine läbi keelepesäde.
- ✓ Kooliminekutoetuste maksmise ja edukate koolilõpetajate tunnustamise jätkamine
- ✓ Õpilaste veo jätkamine olemasolevatel õpilasliinidel ja marsruutidel
- ✓ Valla koolide korrastamine , s.h.
    - Ala põhikooli fassaadi, elektrisüsteemide ja ventilatsioonisüsteemi rekonstrueerimine, turva ja tervisekaitse nõuetele vastavus
    - Ritsu lasteaed-algkooli rekonstrueerimine (fassaad, söökla, elektrisüsteem)
- ✓ Koolide tugisüsteemide võrgustiku arendamine (sotsiaalpedagoogid, psühholoogid, logopeed, abiõpetajad, tugiisikud)
- ✓ E-kooli süsteemi rakendamine valla koolides
- ✓ Pedagoogilise personali, lastevanemate ja hoolekogu liikmete koolitamine
- ✓ Noorte EL ja teistes projektides osalemise toetamine
- ✓ Noorte suviste töörühmade korraldamine
- ✓ Kodulähedase hariduse propageerimine

4.2.5 Kultuuri- ja spordivaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: **mitmekesised huvitegevuse ning vaba aja veetmise võimalused**

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Kvalifitseeritud huviringide õpetajate leidmine ja rakendamine
- ✓ Vallapäevade korraldamise jätkamine

- ✓ Mulgi perepäeva korraldamise jätkamine
- ✓ Helme laululava ja selle ümbruse korrastamine
- ✓ Kergliiklusteede rajamine ja valgustamine :
  - Helme-Linna küla kergliiklustee valgustamine (Tõrva-Pärnu suunal)
  - Tõrva – Rulli küla kergliiklustee (Tõrva-Pikasilla suunal)
  - Tõrva - Roobe küla kergliiklustee (Tõrva- Valga suunal)
  - Tõrva - Patküla kergliiklustee (Tõrva- Koorküla suunal)
  - Taagepera-Ala matka- ja suusaraja rajamine (asukohaga looduskaunil Õhne jõeäärsel metsaalal).
- ✓ Traditsiooniliste spordiürituste korraldamise jätkamine, uute käivitamine (nt külade suve- ja talimängud)
- ✓ Valla ühtse spordi- ja kultuuriürituste kalendri loomine ja levitamine
- ✓ Olemasoleva toetuste süsteemi säilitamine
- ✓ Ala põhikooli ja Ritsu spordibaasi spordiplatside kasutusvõimaluste laiendamine
- ✓ Külades olemasolevate puhke- ja spordiplatside korrashoiu tagamine koostöös külaseltside ja MTÜ-dega
- ✓ Ritsu Ujulasse Helme valla Noorsotöö Keskuse ruumide loomine, Siseskatepark.

4.2.6 Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

<u>EESMÄRK:</u> tervislike eluviisidega ja toimetulev elanikkond ning kvaliteetsed sotsiaalhoolekande teenused

<u>SAAVUTAMISE VAHENDID:</u>

- ✓ Laste- ja/või pere turvatoa rajamine Helme asulasse
- ✓ Avahooldusteenuse arendamine, pereõe teenuse laiendamine
- ✓ Valla eelarvest täiendavate sotisaaltoetuste maksmise jätkamine
- ✓ Sotsiaaltakso teenuse võimaldamine selle vajajatele
- ✓ Ametkondliku koostöö tegemine Helme- Tõrva piirkonnas kiirabi, päästeteenistuse ja politsei kohaloleku tagamiseks ning piirkondliku kriisikomisjoni moodustamiseks

4.2.7 Turvalisusvaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: turvaline elukeskkond

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Ennetustegevus ja elanikkonna teavitamine turvalisusriskidest
- ✓ Ametkondliku koostöö tegemine kiirabi, päästeteenistuse ja politsei kohaloleku tagamiseks
- ✓ Noorte alaealiste õigusrikkujatega Tõrva Piirkonna alaealiste komisjonis tegelemisega jätkamine

4.2.8 Infrastruktuurivaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: väljaarendatud ja kaasaegsed infrastruktuurid

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Katlamajade ja trasside rekonstrueerimine Helme alevikus ja Linna külas
- ✓ Osalemine VIA Hanseatica transpordikoridori arendamisel
- ✓ Teede tolmuvabaks muutmine Möldre, Linna, Koorküla ja Kalme külades
- ✓ Iga-aastaste teehooldustööde teostamine, teede rekonstrueerimine koostatud kava alusel
- ✓ Kergliiklusteede projekteerimine ja rajamine koostöös Tõrva linna ja Maanteeametiga, s.h
    - Helme-Linna küla kergliiklustee (Tõrva-Pärnu suunal)
    - Tõrva –Rulli küla kergliiklustee (Tõrva-Pikasilla suunal)
    - Tõrva- Roobe küla kergliiklustee (Tõrva- Valga suunal)
    - Tõrva- Patküla kergliiklustee (Tõrva- Koorküla suunal)
    - Taagepera-Ala matka- ja suusaraja rajamine (asukohaga looduskaunil Õhne jõeäärsel metsaalal).
- ✓ Kaugküttepiirkondade määratlemine Helme alevikus, Linna külas ning Ala küla paneelmajade asumis
- ✓ Helme valla teede rekonstrueerimise investeeringute kava koostamine
- ✓ Ühiskondlikele hoonetele energiasäästu projektide koostamine

- ✓ Patküla,Linna küla ja Helme aleviku valgustusprojektide koostamine, valgustuse rajamine või rekonstrueerimine
- ✓ Munitsipaalkorterite arvu optimeerimine, mittevajalike võõrandamine, üürihindade muutmine kulupõhiseks
- ✓ Korteriühistute moodustamise toetamine
- ✓ ÜVK elluviimine

4.2.9 Koostöövaldkonna eesmärk ja saavutamise vahendid

EESMÄRK: arenenud kodanikuühiskond ning hea koostöö naaberomavalitsustega

SAAVUTAMISE VAHENDID:

- ✓ Teotahteliste inimeste tunnustamine ja toetamine, MTÜde ja külaseltside tegevuse toetamine
- ✓ Koostöö jätkamine Leader-tegevusgrupiga MTÜ-s Mulgimaa Arenduskoda , osalemine erinevates külaliikumist toetavates vabariiklikes ning üle-euroopalistes programmides
- ✓ Küladest ja MTÜdest tulevate ideede ja arendusprojektide toetamine
- ✓ Koostöö jätkamine Tõrva linna ja Põdrala ning Hummuli vallaga
- ✓ Koostöö jätkamine Soome ja Läti sõprusvaldadega

5 Helme valla tegevuskava

5.1 Tegevuskava koostamise põhimõtted

Helme valla tegevuskava on koostatud aastateks 2014-2019 ehk siis järgmiseks viieks aastaks. Tegevuskava on otseselt tulenev arengukava punktist 3.2. Helme valla *arenguperspektiivid*. Tegevuskava on jagatud 9-ks erinevaks valdkonnaks ning iga valdkonna juures on välja toodud peamine eesmärk, mille juures on loetletud eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused ning millistel aastatel mingeid tegevusi tuleb ellu viia. Tegevuskava elluviimise eest vastutab Helme vallavalitsus.

5.2 Tegevuskava aastateks 2010-2025

5.2.1 Keskkond ja loodushoid

<u>EESMÄRK:</u> valla elanike ja ettevõtete varustatus kvaliteetse joogiveega, toimiv keskkonnanõuetele vastav kanalisatsioonisüsteem, puhas looduskeskkond

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Maastikuhoolduskava uuendamine ja rakendamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Jääkreostuskohtade kaardistamine ja korrastamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Veekogude (s.h Helme ja Õhne jõgi) ja nende kaldaalade korrastamine; koostöö arendamine kinnistuomanike, ettevõtete ja MTÜdega Õhne jõe korrastamisel	X	X	X	X	X	Vallavalitsus / eraomanikud / MTÜd
Heakorrakonkursside läbiviimise jätkamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Kalmistuplaanide koostamine	X	X				Vallavalitsus EELK Helme Maarja kogudus
ÜVK rakendamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Endise KEKi territooriumil asuva ehitusjäätmete prügila likvideerimine	x	X				Vallavalitsus koostöös naaberomavalitsuste ja Valgamaa Keskkonnakeskusega

5.2.2 Ettevõtlus

EESMÄRK: atraktiivne ettevõtluskeskkond

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Ettevõtjate ja omavalitsuse vahelise koostöö arendamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös ettevõtjatega
Toimiva infovahetuse korraldamine ettevõtjatega	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös ettevõtjatega
Koostöö Valgamaa arendusorganisatsioonidega	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Koostöö Mulgimaa Arenguskojaga	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Ühistegevused Tõrva linna ja Põdrala ning Hummuli vallaga	X	X	X	X	X	Vallavalitsus / naaberoma-valitsused

5.2.3 Turism

EESMÄRK: loodusel, kultuuripärandil ja rahvuslikel traditsioonidel põhineva hea mainega turismisihtkoht

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Koorküla koobaste ümbruse ja silla korrastamine	X	X				Vallavalitsus / MTÜ
Vallas asuvate vaatamisväärsuste juurde infotahvlite paigaldamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Mulgi külastuskeskuse rajamine Sooglemäe talu baasil		X	X	X		MTÜ Mulgi Kultuurikeskus, Mulgi Kultuuri Instituudiga Vallavalitsus koostöös naaberomavalitsustega
Helmes asuva ajaloolise kompleksi arendamine atraktiivseks turismikompleksiks, s.h	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös MTÜ/SA-de ja eraettevõtetega

- ordulinnuse varemete konserveerimine - Helme koduloomuuseumi laiendamine - Helme sepikoda on munitsipaalomandis. Võimalus avada turismiinfopunkt ning muu turiste teenindava infrastruktuur						
Osalemine VIA Hanseatica strateegia elluviimisel ja turismitoodete arendamisel	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Võimaluste loomine Väike-Emajõe kui turismiveetee kasutuselevõtuks ning selle lähiümbruse arendamiseks koostöös naaberomavalitsustega	X	X	X	X	X	Vallavalitsus / naaberomavalitsused
Taagepera puhkepiirkonna arengu ning paruni kalmistu korrastamise toetamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus / MTÜ Taagepera Külaselts
Piirkondliku turismiarengukava elluviimine koostöös naaberomavalitsustega	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Valla vaatamisväärsuste (sh Helme Koduloomuuseumi hoonega piirneva ala ja pargi) iga-aastase korrastamise jätkamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Valla turismipotentsiaali tutvustamine, s.h ✓ Osalemine turismimessidel ja näitustel ✓ Hooajaliste turismiinfopunktide käivitamine valla vaatamisvääruste juures ✓ Turismi sihtturgude uurimine ja turundusstrateegia koostamine ✓ Turismimarsruutide väljatöötamine koostöös Põdrala ja Hummuli valla ning Tõrva linnaga	X	X	X	X	X	SA Tõrva-Helme Turism Vallavalitsus
Turismiprojektide kaasfinantseeringu toetamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Ajaloolise Helme kihelkonna tutvustamine läbi Mulgimaa omavalitsuste koostöö sh MTÜ Mulgi Kultuuri Instituudi, Valgamaa Arenguagentuuri, Mulgimaa Arenduskoja kaasabil	X	X	X	X	X	Vallavalitsus MTÜ Mulgi Kultuuri Instituut SA Tõrva-Helme Turism

5.2.4 Haridus

<u>EESMÄRK</u>: kvaliteetne, mitmekülgne ning kodulähedane alus-, alg- ja põhiharidus

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Sõimerühma avamine Helme vallas Ritsu Lasteaed Algkooli juures			X	x	x	Vallavalitsus
Kooliminekutoetuste maksmise ja edukate koolilõpetajate tunnustamise jätkamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Õpilaste veo jätkamine olemasolevatel õpilasliinidel ja marsruutidel	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Valla koolide korrastamine, s.h. ✓ Ala põhikooli fassaadi, elektrisüsteemide ja ventilatsioonisüsteemi rekonstrueerimine, turva ja tervisekaitse nõuetele vastavus ✓ Ritsu lasteaed-algkooli rekonstrueerimine (fassaad, söökla, elektrisüsteem)	x	X	X	X	X	Vallavalitsus
Koolide tugisüsteemide võrgustiku arendamine (sotsiaalpedagoog, Logopeed, psühholoog, abiõpetajad, tugiisikud)	X	X	X	X	X	Koolid koostöös vallavalitsus
E-kooli süsteemi rakendamine Ritsu Lasteaed- Algkoolis	X	X	X			Koolid koostöös vallavalitsusega
Pedagoogilise personali, lastevanemate ja hoolekogu liikmete koolitamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös koolide ja lasteaedadega
Noorte EL projektides osalemise toetamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Noorte suviste töörühmade korraldamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Kodulähedase hariduse propageerimine	X	X	X	X	X	Koolid koostöös vallavalitsusega

5.2.5 Kultuur ja sport

<u>EESMÄRK:</u> mitmekesised huvitegevuse ning vaba aja veetmise võimalused

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Kvalifitseeritud huviringide õpetajate leidmine ja rakendamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös kultuuriorganisatsioonidega
Taagepera raamatukogule vajalike ruumide säilitamine Ala Põhikooli hoones.	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Linna küla raamatukogu, info- ja külakeskuse säilitamine Ritsu Lasteaed Algkooli hoones	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Noorsootöö arendamine Ritsu Spordibaasi juures	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koosöös külaseltsiga
Vallapäevade korraldamise jätkamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Helme laululava ja selle ümbruse korrastamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Kergliiklusteede rajamine: - kergliiklustee (Tõrva-Pärnu suunal) - Tõrva –Rulli küla kergliiklustee (Tõrva-Pikasilla suunal) - Tõrva- Roobe küla kergliiklustee (Tõrva- Valga suunal) - Tõrva- Patküla kergliiklustee (Tõrva- Koorküla suunal) - Taagepera-Ala matka- ja suusaraja rajamine (asukohaga looduskaunil Õhne jõe äärsel metsaalal)	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös Tõrva linna ja Maanteeametiga
Traditsiooniliste spordiürituste korraldamise jätkamine, uute käivitamine (nt külade suve- ja talimängud)	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös MTÜdega
Valla ühtse spordi- ja kultuuriürituste kalendri loomine ja levitamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös MTÜdega

Olemasoleva toetuste süsteemi säilitamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Ala põhikooli spordiplatsi kasutusvõimaluste laiendamine		X	X			Vallavalitsus
Ritsu ujulasse Helme valla Noorsootöö Keskuse rajamine, Siseskatepargi rajamine		X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös külaseltside ja MTÜ- dega, Tõrva piirkonna aleaeliste komisjoniga.
Küladesse puhke- ja spordiplatside rajamine ja/või rekonstrueerimine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös külaseltside ja MTÜ-dega

5.2.6 Sotsiaalhoolekanne ja tervishoid

<u>EESMÄRK:</u> tervislike eluviisidega ja toimetulev elanikkond ning kvaliteetsed sotsiaalhoolekandeteenused

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Laste- ja/või pere turvatoa rajamine Helme asulasse			X	X	X	Vallavalitsus
Avahooldusteenuse arendamine, pereõe teenuse laiendamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Valla eelarvest täiendavate sotisaaltoetuste maksmise jätkamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Transporditeenuse võimaldamine sotsiaalvaldkonnas		X	X	X	X	Vallavalitsus
Ametkondliku koostöö tegemine kiirabi, päästeteenistuse ja politsei kohaloleku tagamiseks ning piirkondliku kriisikomisjoni moodustamiseks	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös naaberomavalitsustega

5.2.7 Turvalisus

<u>EESMÄRK:</u> turvaline elukeskkond

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Ennetustegevus ja elanikkonna teavitamine turvalisusriskidest	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Salvestavate turvakaamerate paigaldamine suurematesse küladesse				X	X	Vallavalitsus

Ametkondliku koostöö tegemine kiirabi, päästeteenistuse ja politsei kohaloleku tagamiseks ning piirkondliku kriisikomisjoni moodustamiseks	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös naaberomavalitsustega

5.2.8 Infrastruktuur

<u>EESMÄRK:</u> väljaarendatud ja kaasaegsed infrastruktuurid

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Katlamajade ja trasside rekonstrueerimine Helme alevikus ja Linna külas	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Osalemine VIA Hanseatica transpordikoridori arendamisel	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Teede tolmuvabaks muutmise taotlemine Helme valda läbivatel riigiteedel	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Iga-aastaste teehooldustööde teostamine, teede rekonstrueerimine koostatud kava alusel	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Kergliiklusteede rajamine: - kergliiklustee (Tõrva-Pärnu suunal valgustamine) - Tõrva –Rulli küla kergliiklustee (Tõrva-Pikasilla suunal) - Tõrva- Roobe küla kergliiklustee (Tõrva- Valga suunal) - Tõrva- Patküla kergliiklustee (Tõrva- Koorküla suunal) - Taagepera-Ala matka- ja suusaraja rajamine (asukohaga looduskaunil Õhne jõe äärsel metsaalal)	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös Tõrva linna ja Maanteeametiga
Kaugküttepiirkondade määratlemine Helme alevikus, Linna külas ning Ala küla paneelmajade asumis	X	X				Vallavalitsus
Helme valla teede rekonstrueerimise investeeringute kava koostamine		X				Vallavalitsus
Ühiskondlikele hoonetele energiasäästu projektide koostamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöö külaseltside ja MTÜdega

Patküla,Linna küla ja Helme aleviku valgustusprojektide koostamine, valgustuse rajamine või rekonstrueerimine		X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös külaseltsidega
Munitsipaalkorterite arvu optimeerimine, mittevajalike võõrandamine, üürihindade muutmine kulupõhiseks	X	X	X			Vallavalitsus
Korteriühistute moodustamise toetamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
ÜVK elluviimine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus

5.2.9 Koostöö

<u>EESMÄRK:</u> arenenud kodanikuühiskond ning hea koostöö naaberomavalitsustega

Tegevused	Elluviimise aeg					Teostaja / vastutaja
	2014	2015	2016	2017	2018	
Teotahteliste inimeste tunnustamine ja toetamine, MTÜde ja külaseltside loomise ja tegevuse toetamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Koostöö jätkamine Leader-tegevusgrupiga MTÜ-s Mulgimaa Arenduskoda, osalemine erinevates külaliikumist toetavates vabariiklikes ning üle-euroopalistes programmides	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös külaseltsidega
Linna külla (Ritsu) külakeskusesse noorte tegevuseks vahendite soetamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koosöös külaseltsiga
Küladest ja MTÜdest tulevate ideede ja arendusprojektide toetamine	X	X	X	X	X	Vallavalitsus koostöös külaseltsidega
Koostöö jätkamine Tõrva linna ja Põdrala Hummuli vallaga	X	X	X	X	X	Vallavalitsus
Koostöö jätkamine Soome ja Läti sõprusvaldadega	X	X	X	X	X	Vallavalitsus

6 Arengukava elluviimise seire

Arengukava kehtestab Helme Vallavolikogu ning selle reaalse elluviimise eest vastutab vallavalitsus.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37 lg 7 ütleb, et hiljemalt iga aasta 1. oktoobriks vaatab volikogu valla või linna arengukava läbi ja võtab vastu otsuse selle täitmise ja vajadusel muutmise kohta. Eraldi tähelepanu tuleb kindlasti pöörata tegevuskava ja investeeringute kava ülevaatamisele ja uuendamisele, kuna need on koostatud lühemaks perioodiks kui arengukava üldiselt. Samuti on arengukava oluliseks alusdokumendiks vallaeelarve koostamisel.

Kindlasti tuleb üle vaadata tegevuskavas ja investeeringute kavas kirjeldatud tegevused, võtta välja juba elluviidud tegevused ning hinnata eelseisvate tegevuste elluviimise aega ja maksumust ning vajadusel mõlemat korrigeerida. Samuti tuleb igal aastal kooskõlas vallaeelarve võimalustega lisada tegevus- ja/või investeeringute kavasse juba elluviidud tegevuste asemele uusi tegevusi ning planeerida nende aega ja maksumust. Lisaks vajalike kulutuste katmisele vallaeelarvest tuleb otsida ja planeerida kulude katmise võimalusi teistest allikatest – erinevatest EL fondidest, riiklikest toetustest ja muudest sihtotstarbelistest toetustest. Oluline on jälgida, et planeeritud tegevused/investeeringud ei ületaks valla rahalisi võimalusi ning vajadusel pikendada elluviimisperioodi või lükata edasi tegevuse algust.

Arengukava elluviimise edukuse hindamisel tuleks lähtuda järgmistest näitajatest:

- ✓ Rahvastiku arvu stabiliseerumine – näitab elanike rahulolu oma elukohaga;
- ✓ Uute ettevõtete ja töökohtade tekkimine – näitab ettevõtluskeskkonna paranemist;
- ✓ Valla kaasabil tehtud investeeringute mahu suurenemine – näitab valla finantsvõimekuse kasvu ning aktiivust välisabirahade kasutamisel;
- ✓ Rahuloluuuringu tulemus – näitab valla elanike rahulolu oma elukeskkonnaga ning suhtumist valla poole pakutavatesse teenustesse;
- ✓ Töötute arv – töötute arvu vähenemine näitab üldise majandus- ja ettevõtlus-keskkonna paranemist;

- ✓ Spordi- ja kultuuriüritustest osavõtvate inimeste arv – näitab elanike aktiivsust ja kaasatust;
- ✓ Kuritegevuse vähenemine (s.h noorte osakaalu vähenemine kuritegevuse osas) – näitab elukeskkonna turvalisuse tõusu, mis aitab kaasa elanike üldisele rahulolu kasvule, samuti vallapoolsete noortele pakutavate võimaluste mitmekesisust ning kvaliteeti;
- ✓ Inimvigastustega õnnetusjuhtumite arv - näitab elukeskkonna turvalisuse tõusu, mis aitab kaasa elanike üldisele rahulolu kasvule;
- ✓ Õpilaste arv valla koolides – näitab pakutava haridusteenuse ja keskkonna kvaliteeti;

Lisad

Lisa 1. Helme valla investeeringute kava 2015 - 2020

Tegevus	Maksumus	Oma-finantseering	Teised finantseerimis-allikad	Elluviimisaastad					
				2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vee- ja kanalisat-sioonisüsteemi väljaarendamine	550 000 eurot	110 000 eurot	ÜF, riik	x	x	x	x	x	x
Kergliiklusteede renoveerimine ja ehitamine	600 000 eurot	90 000 eurot	EL vahendid, riik, ettevõtjad, kolmas sektor	x	x	x	x	x	x
Teede renoveerimine	100 000 eurot	25 000 eurot	riik		x	x	x	x	x
Tiheasustatud alade valgustuse rajamine ja reno-veerimine	130 000 eurot	25 000 eurot	EL vahendid, riik, ettevõtjad, kolmas sektor		x	x	x	x	x
Ala Põhikooli remont	150 000	22 500 eurot	EL vahendid, fondid		x	x	x	x	x
Ritsu lasteaed-Algkooli remont	150 000 eurot	22 500 eurot	EL vahendid, fondid	x	x	x	x	x	x
Mulgi külastuskeskuse rajamine Sooglemäele	2 000 000 eurot	10 000 eurot	EL vahendid, riik, kolmas sektor	x	x	x	x	x	x
Multifunktsionaalse sotsiaalkeskuse projekteerimine ja rajamine Helme asulasse	1 000 000 eurot	10 000 eurot	EL vahendid, fondid, riik, ettevõtja	x	x	x	x	x	x
Koorküla, Barclay de Tolly mausoleumi, Helme ordulinnuse ümbruse parkide, sildade, matkaradade korrastamine ja ehitamine	100 000 eurot	20 000 eurot	EL vahendid, fondid, kolmas sektor	x	x	x	x	x	x
Helmes asuva ajaloolise komp-leksi arendamine atraktiivseks turismikompleksiks	1 000 000 eurot	30 000 eurot	EL vahendid, fondid, riik, ettevõtjad, kolmas sektor	x	x	x	x	x	x
Tervise-, matka-, suusaradade rajamine ja infotahvlite paigal-damine valla vaata-	100 000 eurot	20 000 eurot	EL vahendid, fondid, kolmas sektor	x	x	x	x	x	x

misväärsuste juurde									
Helme ja Õhne jõe korrastamine	500 000 eurot	100 000 eurot	EL vahendid, fondid, ettevõtjad, kolmas sektor	x	x	x	x	x	x
Kaasaegsete munitsipaal-üüripindade rajamine	2 000 000 eurot	300 000 eurot	EL vahendid, fondid, ettevõtjad, kolmas sektor		x	x	x	x	x

Lisa 2. Sotsiaaltoetuste maksmine Helme vallas 2009-2014

Riiklikud sotsiaaltoetused

Toimetulekutoetus	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summad	31 094	51 204	73 535	69 178	53 135	69 976
Rahuldatud taotluste arv	341	619	547	560	386	X
Taotleja kohta	91	83	134	124	138	x

KOV eelarvest makstavad täiendavad sotsiaaltoetused

Ravimite ja ravikulude kompenseerimine	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summad	728	883	3 288	2 608	2 998	3000
Rahuldatud taotlust	24	25	44	70	65	x
Taotleja kohta	30	35	75	37	46	x

Eakate sünnipäevatoetus	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summad	1809	626	640	760	760	800
Rahuldatud taotlust	113	23	27	39	23	x
Taotleja kohta	16	27	24	19	33	x

Küttepuude toetus	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summad	7 631	6 428	6 391	0	0	0
Rahuldatud taotlust	95	85	86	0	0	x
Rahuldamata jäetud avaldusi	0	0	0	15	10	x
Taotleja kohta	80	76	74	0	0	x

Laste ja noorte laagrid	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summad	1 832	1 461	913	1 630	1 920	1 920
Osalenud inimesi	24	28	20	31	32	x
Taotleja kohta	76	52	46	53	60	x

Matusetoetus	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summa	3 515	4 233	2 940	3 892	3 733	5 400
Rahuldatud taotlust	25	28	20	27	31	x
Taotleja kohta	141	151	147	144	120	x

Sünnitoetus	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summa	11 433	8 303	8 640	8 640	7 040	8 000
Rahuldatud taotlust	31	26	27	27	22	x
Taotleja kohta	369	319	320	320	320	x

Koolitoidu maksumuse kompenseerimine	**2009**	**2010**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010 (eelarve)**
Väljamakstud summad	13 569	10 426	9 312	12 276	12 000	12 000

Õpilaste sõidusoodustus	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summad	43 730	36 412	21 087	18 670	12 924	15 000
Soodustust kasutas	192 õpilast	163 õpilast	170 õpilast	168 õpilast	164 õpilast	x
Taotleja kohta	228	223	124	111	79	x

Esimesse klassi astuja toetus nn ranitsatoetus	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Väljamakstud summad	2 109	767	447	420	2000	2 000
Toetust eraldati	21 lapsele	28 lapsele	23 lapsele	17 lapsele	21 lapsele	22 lapsele
Taotleja kohta	1 00	27	19	25	95	90

Toetus vähekindlustatud peredele	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014 (eelarve)**
Väljamakstud summad	5 389	5 936	7 976	7 832	7 792	9 000
Rahuldatud taotlust	90 leibkonda	81 leibkonda	50 leibkonda	99 leibkonda	74 leibkonda	x
Taotluse kohta	60	73	160	79	105	x

Laste jõulupakid	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Väljamakstud summad	1 075	1 188	937	894	919	1 370
Paki saanud laste arv	286	300	285	267	264	252
Taotleja kohta	4	4	3	3	3	5

Puuetega laste toetus	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (eelarve)
Väljamakstud summad	607	703	608	845	800	863

Suure pere toetus	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (eelarve)
Väljamakstud summad	2 431	1 362	1 306	1410	1 853	2 000

Koolilõpetamise toetus	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (eelarve)
Väljamakstud summad	1 917	1 570	1 596	659	2 005	2 200

Puuetega inimeste sotsiaalne kaitse

2009. a. Eelarve 36 083

2010. a. Eelarve 36 366

2011. a. Eelarve 36 705

2012. a. Eelarve 35 124

2013. a. Eelarve 36 958

2014. a. Eelarve 37 000

Puuetega inimestele määratud hooldajaid

2009. a. määratud hooldajaid 51

2010. a. määratud hooldajaid 48

2011. a. määratud hooldajaid 45

2012.a. määratud hooldajaid 49

2013.a. määratud hooldajaid 45

2014.a. määratud hooldajaid 55

Puudega inimese sotsiaaltoetus

2009. a. makstud puudega inimese sotsiaaltoetust 308 inimesele

2010. a. makstud puudega inimese sotsiaaltoetust 350 inimesele

2011. a. makstud puudega inimese sotsiaaltoetust 293 inimesele

2012.a. makstud puudega inimese sotsiaaltoetust 306 inimesele

2013.a. makstud puudega inimese sotsiaaltoetust 322 inimesele

Lisa 3. Saadud välistoetused 2009-2014

Projekti nimetus	Toetuse summa	Toetuse andja	Aasta
Helme linnuse varemete avarii-konserveerimine	3 870	Muinsuskaitseamet	2009
Hajaasustuse veeprogramm	6 391	Valga Maavalitsus	2009
Helme kalmistu kabeli renoveerimine	9 587	Kultuuriministeerium	2009
Ürituste korraldamine	431	Eesti Kultuurkapital	2009
Helme linnuse varemete avarii-konserveerimine	4 474	Muinsuskaitseamet	2010
Ala Põhikooli loodusteemalised üritused ja valla heakorra projektid	6 148	KIK	2010
Ürituste korraldamine	626	Eesti Kultuurkapital	2010
Hajaasustuse veeprogramm	2 556	Valga maavalitsus	2010
Helme linnuse varemete avarii-konserveerimine	6 391	Muinsuskaitseamet	2011
Ürituse korraldamine	407	Eesti Kultuurkapital	2011
Ürituse korraldamine	706	Kultuuriministeerium	2011
Infotahvlite soetamine Leader projektist	7 149	PRIA	2011
Ala Põhikooli loodusteemalised üritused ja valla heakorra projektid	16 092	KIK	2011
Still Active	1 750	Läti projekt	2011
Ürituse korraldamine	1 175	Eesti Kultuurkapital	2012
Helme linnuse varemete taastamine	6 391	Kultuuriministeerium	2012
Raamatukogudele remondiks ja inventari soetamiseks	19 189	Kultuuriministeerium	2012
Ürituse korraldamine	1 200	Rahvakultuuri Arendus-ja	2012

		Koolituskeskus	
Ürituse korraldamine	600	Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika selts	2012
Ürituse korraldamine	300	Eesti Kooriühing	2012
Inventari soetamine	4 633	PRIA	2012
Elektriauto laadimispunkti ehitamiseks	977	Sihtasutus KredEx	2012
Ala Põhikooli loodusteemalised üritused ja valla heakorra projektid	26 784	KIK	2012
Still Active	22 658	Läti projekt	2012
Ürituse korraldamine	1 585	Kultuuriministeerium	2013
Inventari soetamine	800	Kultuuriministeerium	2013
Helme linnuse varemete konserveerimine	6 000	Kultuuriministeerium	2013
Helme mõisa talli remont	3 000	Kultuuriministeerium	2013
Ürituste korraldamine	1 420	Eesti Kultuurkapital	2013
Hajaasustuse veeprogramm	5 334	Valga Maavalitsus	2013
Ürituste korraldamine	600	Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika selts	2013
Ürituse korraldamine	300	Eesti Kooriühing	2013
Still Active	6 142	Läti projekt	2013
Ala Põhikooli loodusteemalised üritused ja valla heakorra projektid	29 960	KIK	2013
Ürituste korraldamine	1 700	Eesti Kultuurkapital	2014
Ürituste korraldamine	4 570	Kultuuriministeerium	2014
Inventari soetamine	3 300	Kultuuriministeerium	2014
Helme mõisa peahoone konserveerimine	4 700	Kultuuriministeerium	2014
Helme lossivaremete konserveerimine	4 000	Kultuuriministeerium	2014
Helme mõisa talli konserveerimine	2 000	Kultuuriministeerium	2014
Ala Põhikooli loodusteemalised üritused	6 012	KIK	2014
Hajaasustuse veeprojekt	11 700	Valga Maavalitsus	2014

Lisa 4. Helme valla eelarve 2011-2014

Tulud	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Tulumaks	658 290	721 300	783 700	855 000
Maamaks	127 823	127 823	127 000	127 000
Kaupade ja teenuste müük	107 499	94 500	95 600	125 000
Toetused	828 776	832 967	828 752	811 443
Tulu varadelt	256	25 000	5 000	0
Pangalaen	0	230 581	592 931	65 571
Muud tulud	15 644	8 400	19 700	22 500

Likviidsete varade muutus	9 947	19 419	63 417	5 935
Tulud kokku	**1 748 235**	**2 059 990**	**2 516 100**	**2 012 449**
Kulud				
Valitsussektori teenused	222 958	251 052	268 981	288 749
Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	1 000
Majandus	106 234	147 877	241 990	180 511
Keskkonnakaitse	35 599	41 500	44 500	40 000
Elamu-ja kommunaalmaj.	48 841	296 601	602 572	62 110
Tervishoid	4 474	1 500	1 500	1 500
Vaba aeg,kultuur,religioon	184 276	162 820	155 012	169 795
Haridus	800 911	822 298	853 714	916 678
Sotsiaalne kaitse	344 941	336 342	347 831	352 106
Kulud kokku	**1 748 235**	**2 059 990**	**2 516 100**	**2 012 449**

Arengukava koostamist toetasid Norra, Liechtenstein ja Island

läbi Norra ja EMP finantsmehhanismide regionaalarengu toetusskeemi.